

Historische Kring Eemnes

maart 2007 jaargang 29, nr. 1

Verschijnt viermaal per jaar

Doel van de vereniging is bevordering van de kennis van- en de belangstelling voor de geschiedenis in algemene zin en de geschiedenis van Eemnes, met aansluitend gebied, in het bijzonder.

Bestuur

Voorzitter:

C.A. Houwer, 035-5387984

Vice-voorzitter:

H.A. van Hees, Kerkstraat 15
3755 CK Eemnes, 035-5389849

Secretaris:

R.T. van der Schaaf, Hasselaarlaan 46
3755 AW Eemnes, 035-5386094

Penningmeester:

J. Frantsen, 035-5310442
HKE-Girorekening nr. 2080362
HKE-Rabobank nr. 315911425

Leden:

R. Ruizendaal, 035-5382945
M.T. van der Schaal-de Valk,
035-5317093
J.J. Smids, 035-5387572
J.J. van Wijk, 035-5314689

Redactie

Eindredacteur: Joop Smids

Opmaak: Hans van Gelder

Redactieadres/advertenties
Graanoogst 3, 3755 HN Eemnes,
035-5387572, jjsmids@kpnplanet.nl

Druk: Graficient Printmedia - Laren

Ledenadministratie

G.A.M. van Wijk-Blom, 035-5314689,
Raadhuislaan 39, 3755 HA Eemnes.

Lidmaatschap leden € 14,- p.j.,
incl. kwartaalblad, excl. verzendkosten.
Vrienden HKE minimaal € 15,- p.j.
Opzegging schriftelijk voor 1 december.
Losse nrs. € 4,- excl. verzendkosten

Internet HKE-actueel

www.historischekringemnes.nl
info@historischekringemnes.nl

Werkgroepen

Bebouwingsgeschiedenis:

R.T. v.d. Schaaf, 035-5386094

Beeld en Geluid:

J. Frantsen, 035-5310442

Beheer archief en voorwerpen:

J.J. Smids, 035-5387572

Bibliografie:

P. Kaarsgaren, 035-5386676

Foto's:

P. Scholte, 035-5387269

Genealogie:

H.A. van Hees, 035-5389849

Interviews:

H.A. van Hees, 035-5389849

Tentoonstelling:

M.T v. d. Schaal-de Valk, 035-5317093

Website:

W.A.M. de Witte, 035-5388130

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van artikelen is slechts toegestaan na toestemming van de redactie.

Inhoud

Lieu de Mémoire (<i>Jaap Groeneveld</i>)	4
Jaarvergadering Historische Kring Eemnes	6
Korte geschiedenis van de familie Van der Pol (<i>Henk van Hees</i>)	7
Interview met Henk van der Pol (<i>krant van 24-6-1967</i>)	20
Rustig en eenvoudig, interview met Ben van der Pol (<i>Wim Hilhorst Jzn</i>)	25
Vrienden gezocht	34
Meentweg 83 (<i>Evert van Andel</i>)	35
Meer over Wakkerendijk 44 en Weitjens (<i>Rom van der Schaaf</i>)	45
Dialezing Agrarisch Erfgoed op 29 maart	50
Opening nieuwe tentoonstelling op 28 april	51
Reacties: Verenigingen in Eemnes (<i>Rom van der Schaaf</i>)	53
Oproep - Hoort, zegt het voort	55
Inleveren kopij voor het volgend nummer	56

Van de redactie

De oproep van Jaap Groeneveld om meer gegevens over de Juliana- en Bernhard-bomen was tevergeefs. De vraag is, of de verdwenen hekwerken met de initialen J en B, rond de twee bomen voor het Oude Raadhuis, ooit nog eens in ere hersteld zullen worden.

Dit nummer heeft een hoog Van der Pol gehalte. Henk van Hees begint met een korte beschrijving van de familie met een stamboom die begint vanaf 1572. Hierna volgt een interview (Gooi- en Eemlander?) met Henk van der Pol op 24 juni 1967; deze was rietdekker van beroep. Zoon Ben komt aan het woord in een interview met Wim Hilhorst Jzn

Aan de vroegere Wackersdijk, nu Meentweg, ligt op nummer 83 de boerderij van Jan Hilhorst. Evert van Andel beschrijft de geschiedenis van de boerderij en haar bewoners.

Steeds weer komen nieuwe gegevens binnen over Wakkerendijk 44 en de fam. Weitjens. Rom van der Schaaf wordt niet moe om u daarover te informeren.

Dan zijn er nog twee uitnodigingen voor u. Ten eerste de ledenvergadering op 29 maart met dialezing over het Agrarisch Erfgoed en een bezoek aan de nieuwe tentoonstelling per 28 april.

Joop Smids

Oudheidkamer

Tentoonstellingen:

Tot 14 april: **Heeren & Vrouwen van Eemnes.**

Vanaf 28 april: **Bedrijvigheid aan de Laarderweg vóór 1950**

Oudheidkamer Eemnes
Raadhuislaan 2a
Telefoon 035 - 5382375

Geopend:
zaterdag van 14.00 - 16.00 uur
Toegang gratis

Lieu de Mémoire

De 'Juliana- en Bernhardbomen' in Eemnes

Door JAAP GROENEVELD

Weinigen in Eemnes, laat staan daarbuiten, zijn zich bewust van de geschiedenis van de twee inmiddels immense kastanjabomen voor het voormalige raadhuis bij de oude haven. De bejaarde kleermaker Antoon van Hees maakte me er eens op attent. Hij wist zich een en ander in verband met deze bomen te herinneren. Bij navraag onder de ouderen van Eemnes kwam ik ook uit bij Wilhelmina – zeg maar Mien – Rigter-van Eijden. Het bleek te gaan om twee bomen die ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Juliana en Prins Bernhard zijn geplant in 1937, de zogenaamde 'Juliana- en Bernhardbomen'. Precies zeventig jaar staan ze op dezelfde plek in blakende gezondheid, maar het had niet veel gescheeld of de bomen hadden vroegtijdig het loodje gelegd. Ook bij de ouderen blijken inmiddels de herinneringen vervaagd, maar de leggers van de Laarder Courant De Bel boden uitkomst.

Op 7 januari, de dag van het huwelijk, zouden de kinderen van de katholieke jongensschool, de meisjesschool en de School met de Bijbel de bomen planten. Naar verluid was dat het werk van de jongens. Blijkens de notulen van B&W was in december op verzoek van het Oranje Comité f 100 ter beschikking ge-

VIERING ORANJEDAG.

EEMNES. Omtrent de feesten ter gelegenheid van het huwelijk van H.K.H. Prinses Juliana melden wij nog, dat 's morgens (7 Jan. a.s.) de kinderen der drie bijzondere scholen zich ieder naar hun eigen school zullen moeten begeven, alwaar zij zullen worden opgesteld om gezamenlijk schoolsgewijze naar het Gemeentehuis te trekken voor de boomplanting, welke precies om 10 uur voormiddag zal plaats vinden.

De kinderen der R.K. scholen, wier vacaties verlengd worden met Donderdag en Vrijdag, zullen zich na afloop der Kerkdienst, die gehouden zal worden om 9 uur voorm., naar hunne scholen begeven en vandaar naar het Gemeentehuis vertrekken.

DE JULIANA-BOOMEN.

EEMNES. Vanwege het plaatselijk Oranje Comité zijn Woensdag j.l. een tweetal fraaie smeedijzeren hekken geplaatst om de Prinses Juliana- en Prins Bernhard bomen, welke door de schoolkinderen geplant zijn voor het gemeentehuis, ter gelegenheid van het vorstelijk huwelijk.

De hoogte dezer hekken bedraagt p.l.m. 1.75 M.; ze zijn geschilderd in een donker-groene kleur.

Op het ééne hek is aan de voorzijde aangebracht de hoofdletter J, op het andere de hoofdletter B., uitgevoerd in bladgoud.

Laarder Courant De Bel 5 januari 1937 (coll. Historische Kring Laren)

Laarder Courant De Bel 26 maart 1937 (coll. Historische Kring Laren).

De kastanjabomen onttrekken anno 2006 het oude raadhuis aan het zicht (foto auteur).

steld voor de bestrijding van de kosten van de festiviteiten op die dag. Uit De Bel bleek verder dat op woensdag 24 maart op initiatief van het Oranje Comité hekjes werden geplaatst. Wilhelmina Rigter herinnert zich hoe de hekjes rond de bomen eruit zagen. Ze waren groen gelakt en hadden elk vijf boogjes die aan een paar cirkels waren vastgemaakt. Elk hekje had een vergulde initiaal. Volgens de gangbare posities zal links de J en rechts de B hebben gestaan, hoewel haar herinnering andersom suggereert. Van school naar huis liep ze er altijd langs en ze ging dan door het poortje onder de trap van het gemeentehuis. Ze kon de hekjes niet missen in het voorbijgaan. Na haar huwelijk met Jan Rigter heeft ze de bomen kunnen zien groeien, want ze woonde links naast het gemeentehuis op de boerderij die in de jaren vijftig is afgebroken. Ze heeft haar zonen regelmatig uit de inmiddels gegroeide bomen moeten halen. De hekjes waren toen al lang verdwenen.

Van Hees vertelde dat in 1941 of '42 een grote groep NSB'ers uit het Gooi naar Eemnes was getrokken. Deze organisatie was in Eemnes niet geliefd en de actie was kennelijk bedoeld om te intimideren. Er werd onder andere een stormloop op het raadhuis uitgevoerd. In de strijd moesten ook de hekjes met

de 'aanstootgevende' J en B het ontgelden. Deze werden met enige moeite verwijderd en onder groot misbaar in de toen nog bestaande eerste havenarm aan de overkant van de straat gedumpt. Gelukkig heeft de bende zich niet aan de bomen vergrepen. Volgens Van Hees werd er later beweerd dat inwoners van Eemnes na enige moeite de letters of de hekjes weer hebben opgevist uit de haven, maar dat is allerminst zeker. Een oproep in het kwartaalblad van de Historische Kring Eemnes om herinneringen of afbeeldingen heeft niets opgeleverd. Het Koninklijk Huisarchief bezit ook geen gegevens.

Het is te hopen dat de bomen als vervaagde herinnering nog lang de omgeving mogen sieren. Ze geven extra cachet aan de jaarlijkse aubade op 30 april, die sinds verscheidene jaren is verplaatst van het weinig inspirerende huidige gemeentehuis naar deze geliefde plek aan de dijk. Dan stijgen er één keer per jaar andere klanken op uit het lommer, waar sinds enige jaren met succes de jazzmuziek in het oude raadhuis regeert.

De **Jaarvergadering** voor leden zal worden gehouden op

donderdag 29 maart
in het Hervormd Centrum aanvang 20.00 uur.

Eerst besteden we korte tijd aan de jaarverslagen van 2006 en activiteiten in 2007.

Na behandeling van de gebruikelijke agenda, wordt de aandacht gericht op:

AGRARISCH ERFGOED
langs Wakkerendijk en Meentweg

Elders in dit nummer leest u meer van de dialezing over dat onderwerp.

Korte geschiedenis van de familie Van der Pol

Door **HENK van HEES**

Sinds 1829 komen we in Eemnes de familienaam Van der Pol tegen. De voorouders van deze Eemnesser familie zijn afkomstig van de Veluwe. In de 17^e en 18^e eeuw woonden ze in Putten. Via Barneveld, Ede en Soest kwamen ze naar Eemnes. Het gaat om een Nederlands Hervormde familie, die veelal in de agrarische sector werkzaam was alhoewel er ook rietdekkers en boswachters onder de Van der Pollen te vinden zijn. Wat de schrijfwijze betreft komt zowel de spelling Van de Pol als Van der Pol voor. In het kader van dit artikel heb ik me gehouden aan de spelling die in de Burgerlijke Stand gemeengoed is geworden nl. Van der Pol.

Het familieoverzicht begint rond 1570 met:

1. **Tonis Janssen (van der Pol) geb. ca. 1572**
trouwt Putten 1-1-1597
Geertgen Hendricksen, geb. ca. 1576

Een zoon van dit echtpaar was:

2. **Willem Toeniszen (van der Pol) geb. Putten ca. 1600**
trouwt 1. Putten 13-11-1623
Maerijken Rijckse
trouwt 2. Putten 23-5-1630
Dirckje Jans geb. Putten ca. 1608

Willem was slachter van beroep. Uit het tweede huwelijk werd de volgende zoon geboren:

3. **Bessel Willemse (van der Pol) gedoopt Putten 13-6-1631**
trouwt Putten 15-9-1650
Metje Barts geb. Speulde, gemeente Ermelo ca. 1631

Bessel was kuiper van beroep. Een zoon van dit echtpaar was:

4. **Bart Bessels van der Pol, geb. Putten ca. 1680**
trouwt voor 1709
Gerritje Tijmense

*Staande v.l.n.r. Antje v.d. Pol (1872-1938), Mariantje v.d. Pol (1870-1962), Aalt v.d. Pol (1888-1952), Maasje v.d. Pol (1885-1968), Dirk v.d. Pol (1871-1952), Kaatje (Catharina) v.d. Pol (1883-1962).
Zittend v.l.n.r. Jaap (Jacob) v.d. Pol (1877-1962), vader Aalt v.d. Pol (1841-1912), moeder Catharina van Mansom (1844-1930), Bep (Maria Elisabeth) v.d. Pol (1879-1906). Foto van het gezin Van der Pol uit Eemnes, genomen ca. 1904.*

Bart was boswachter van beroep. Een zoon van dit echtpaar was:

5. **Elbert Barten van der Pol, ged. Putten 23-6-1709**
trouwt ca. 3-11-1741
Aaltje Hendriks, geb. ca. 1720

Evenals zijn vader was Elbert boswachter van beroep. Een zoon van dit echtpaar was:

6. **Evert Elberts van der Pol, ged. Putten 22-7-1753,**
overl. Barneveld 30-7-1816
trouwt 1. Barneveld 20-6-1779
Beerdje Willemse, ged. Barneveld 8-10-1758,
overl. Barneveld 21-9-1795
trouwt 2. Barneveld 27-12-1795
Trijntje Gerritse (van Wulven) geb. ca. 1757 te Leusden.
overl. Barneveld 16-9-1837

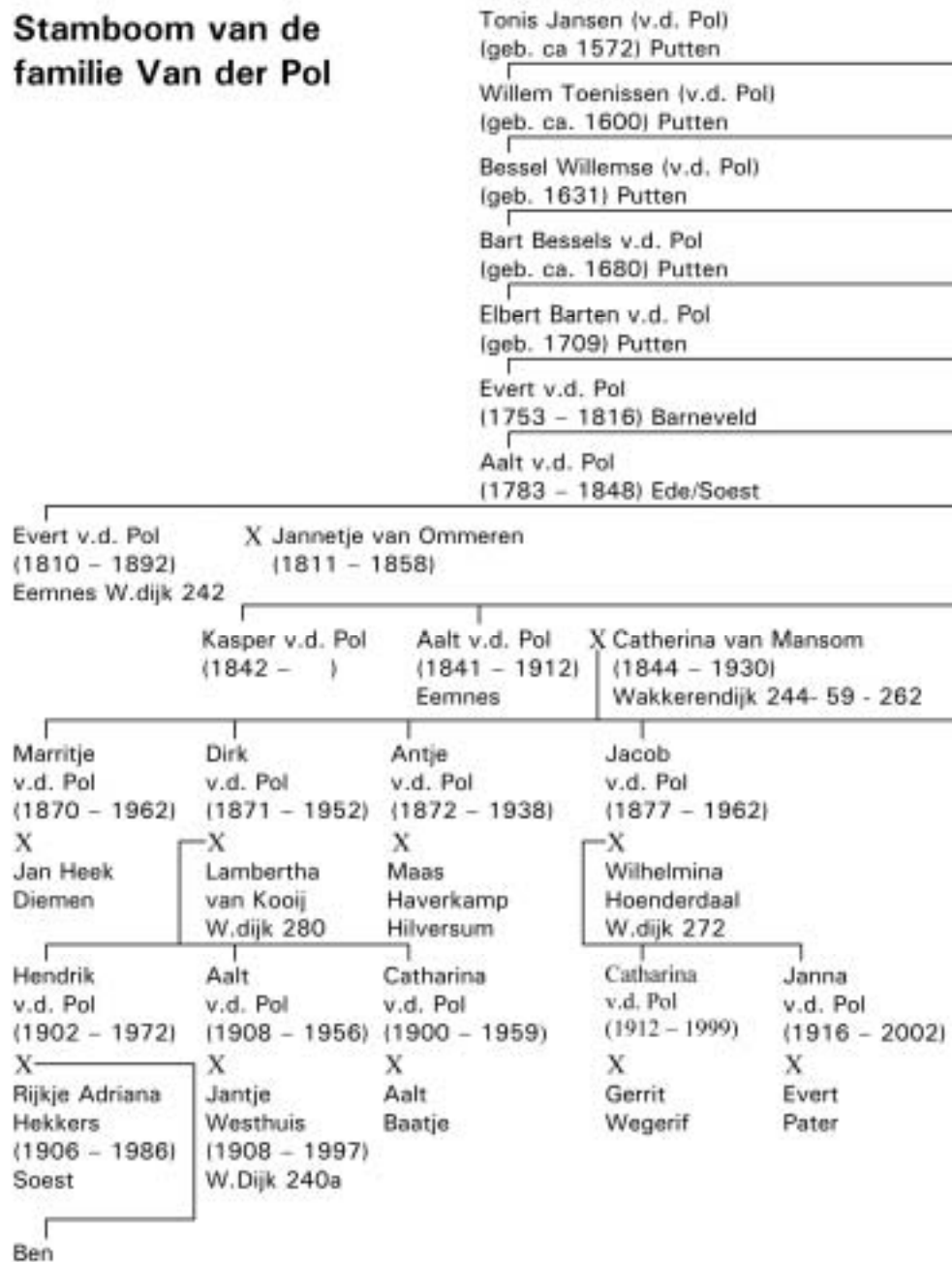
Evert was daghuurder van beroep. Een zoon uit het eerste huwelijk was:

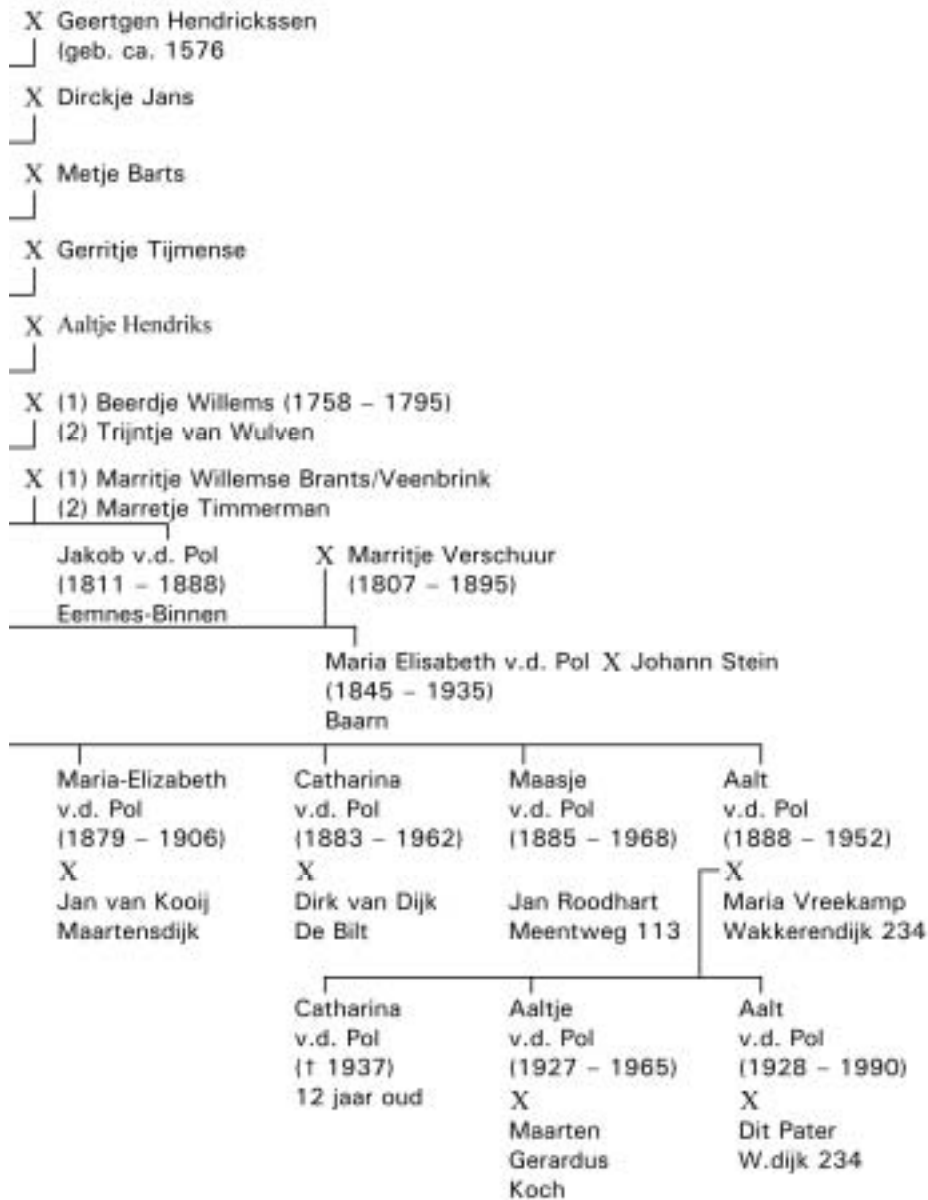
7. **Aalt Evertsen van der Pol, ged. Barneveld 3-10-1783,**
overl. Soest 27-9-1848
trouwt 1. Ede 9-4-1809
Marritje Willemse Veenbrink, geb. Ede 19-3-1789,
overl. De Vuursche 18-11-1835
trouwt 2. De Bilt 1-11-1837
Marretje Timmerman, geb. Loosdrecht 14-2-1773,
overl. De Vuursche 11-8-1844

Aalt was schoenmaker van beroep. Hij heeft na zijn huwelijk gewoond in Ede, Soest en De Vuursche. Twee zonen uit zijn eerste huwelijk kwamen in Eemnes terecht: Evert en Jakob. Evert (1810 – 1892) trouwde in 1829 in Eemnes met Jannetje Janna van Ommeren (van Ommen). Het echtpaar kreeg 12 kinderen: drie zijn jong gestorven; de negen anderen zijn op Marritje na, uit Eemnes weggetrokken. Dat ging anders met broer Jakob en zijn nageslacht:

8. **Jakob van der Pol, ged. Soest 13-10-1811,**
overl. Eemnes 17-4-1888
trouwt Baarn 7-5-1841
Marritje Verschuur, geb. Abcoude 20-5-1807,
overl. Baarn 17-11-1895

Stamboom van de familie Van der Pol

Jakob was werkman van beroep. Na zijn huwelijk vestigde hij zich in Eemnes. Met zijn gezin bewoonde hij een huisje aan de Wakkerendijk, net over de grens met Baarn. De woning stond aan de oostzijde van de dijk, dus eigenlijk in de polder, tegenover Wakkerendijk 278. Een stukje noordelijker lag, ook buiten de dijk, de woning Wakkerendijk 59 (in de 20e eeuw bewoond door de familie Schotsman). We duiden de woning van Jakob, die rond 1890 gesloopt is ook wel aan als Wakkerendijk 61. Aan het eind van zijn leven woonde Jakob met zijn vrouw op Het Hof, het armenhuis op Wakkerendijk 242.

Jakob en Marritje kregen vier kinderen: drie zoons en één dochter. Deze dochter Maria Elizabeth (1845-1935) trouwde Johann Stein. Dit echtpaar woonde in Baarn. Volgens de familieverhalen moeten ze eens een grote prijs in de loterij gewonnen hebben. Ze moesten die prijs zelf in Den Haag gaan ophalen. Ze waren wel wat angstig toen ze per trein terug naar huis reisden met zoveel geld op hun lijf. Helemaal toen een wildvreemde medepassagier begon over een echtpaar, dat zo'n grote prijs in de loterij had gewonnen.

De tweede zoon van Jakob en Marritje was Kasper van der Pol. Hij trouwde in 1870 met Maasje van der Pol uit Nijkerk en in 1892 met Hendrika Johanna Maria Hesselink.

De stamreeks in Eemnes gaat verder met de oudste zoon van Jakob en Marritje:

- 9. Aalt van der Pol, geb. Eemnes 17-7-1841,
overl. Eemnes 8-5-1912
trouwt Maartensdijk 10-12-1869
Catharina van Mansom, geb. Maartensdijk 12-2-1844,
overl. Eemnes 10-8-1930**

Aalt was arbeider van beroep. Na zijn huwelijk woonde hij met zijn gezin eerst enige jaren op Wakkerendijk 244. Ze hadden het niet breed met een groeiend gezin. Al gauw verhuisden ze naar Wakkerendijk 59, een woning die buiten de dijk stond (later bewoond door de familie Schotsman). Rond 1895 werd er nog een keer verhuisd naar het pand Wakkerendijk 262, dat aan de andere kant van de weg lag. In de volksmond werd dit huis "Stil genoeg" genoemd. Daar kwam in 1912 een eind aan het leven van Aalt. Na een paar jaar wilde zijn vrouw Catharina (Kaatje) van Mansom daar niet meer alleen blijven wonen. Ze trok in bij haar jongste dochter Maasje, getrouwd met Jan Roodhart en woonachtig op Meentweg 113.

Uit het huwelijk van Aalt van der Pol en Catharina van Mansom zijn 10 kinderen geboren:

Aalt van der Pol (1841-1912) en zijn vrouw Catharina van Mansom (1844-1930)

Maasje van der Pol (1885-1968) getrouwd met Jan Roodhart

- 9.1 Marritje van der Pol, geb. Eemnes 17-7-1870,
overl. 26-2-1962
trouwt Diemen 10-11-1893
Jan Heek, geboren te Diemen
Dit echtpaar woonde te Diemen.

- 9.2 Dirk van der Pol, geb. Eemnes 12-8-1871,
overl. Eemnes 15-7-1952
Hij werd rietdekker en stamvader van de rietdekkerstak, die hierna nog afzonderlijk wordt behandeld.

- 9.3 Antje van der Pol, geb. Eemnes 24-9-1872,
overl. Hilversum 7-12-1938
trouwt Eemnes 21-11-1902
Maas Haverkamp, geboren te Nijkerk.

Marritje van der Pol (1870-1962) getrouwd met Jan Heek.

Aalt van der Pol (1888-1952) en Maria Vreekamp (1888-1970) met hun kinderen: links Aalt v.d. Pol (1928-1990) en rechts Aaltje v.d. Pol (1927-1965). De foto is genomen aan de zijkant van de woning Wakkerendijk 234, circa 1958.

Pokkenbriefje van Maasje van der Pol uit 1891.

Dit echtpaar woonde te Hilversum

- 9.4 Jacoba van der Pol, geb. Eemnes 24-11-1874, overl. Eemnes 2-4-1875
- 9.5 Jacoba van der Pol, geb. Eemnes 12-4-1876, overl. Eemnes 30-7-1876
- 9.6 Jacob van der Pol, geb. Eemnes 18-6-1877, overl. Baarn 9-10-1962
trouwt Maartensdijk 3-2-1911
Wilhelmina Hoenderdaal,
geb. Maartensdijk 20-11-1882

Jacob werd tuinarbeider. Hij werkte als tuinman op een grote villa in Baarn. Na zijn huwelijk kocht hij de woning Wakkerendijk 272. Op 22 maart 1951 is hij vanuit deze woning verhuisd naar Baarn. Twee dochters uit zijn huwelijk met Wilhelmina Hoenderdaal waren: Catharina (1912-1999) getrouwd met Gerrit Wegerif en Janna (1916-2002) getrouwd met Evert Pater.

- 9.7 Maria Elisabet van der Pol,
geb. Eemnes 20-7-1879,
overl. Maartensdijk 8-11-1906
trouwt Utrecht 20-8-1904
Jan van Kooij, geboren te
Maartensdijk

Dit echtpaar woonde te Maartensdijk

- 9.8 Catharina van der Pol,
geb. Eemnes 16-3-1883,
overl. De Bilt 25-9-1962
trouwt Eemnes 4-12-1908
Dirk van Dijk,
geb. Utrecht 10-9-1880,
overl. Utrecht 27-10-1936

Dit echtpaar woonde in De Bilt

- 9.9 Maasje van der Pol,
geb. Eemnes 1-6-1885,
overl. Eemnes 1-7-1968

Dirk van Dijk (1880-1936) en zijn vrouw Catharina (Kaatje) van der Pol (1883-1962)

trouwt Eemnes 12-5-1916
Jan Roodhart, geb. Eemnes 21-6-1879, overl. Eemnes 27-1-1971

Dit echtpaar woonde in Eemnes op Meentweg 113.

9.10 Aalt van der Pol, geb. Eemnes 6-11-1888, overl. Eemnes 31-5-1952
trouwt Eemnes 16-11-1923
Maria Vreekamp, geb. Hoevelaken 11-11-1888, overl. Laren 31-8-1970

Aalt had een klein boerenbedrijf. Na zijn huwelijk woonde hij zijn verdere leven met zijn gezin in een boerderijtje op Wakkerendijk 234. Naast zijn werk als boer had hij nog een andere activiteit: hij was een soort landopzichter. Vroeger hadden veel rijke en vooraanstaande families land in de Eemnesser polder. Dat land werd elk jaar verpacht. Aalt moest voor die landheren in de gaten houden dat de landerijen goed beheerd werden.

Uit het huwelijk van Aalt en Maria Vreekamp zijn vier kinderen geboren. De oudste dochter Catharina (Kaatje) is in 1937 op 12-jarige leeftijd verongelukt. Ze was leerlinge van de School met den Bijbel aan de Laarderweg. Omdat ze helemaal in Eemnes-Binnen woonde, moest ze iedere dag een tijdlang lopen om op school te komen. Op een dag sprong ze op de houtwagen van Jan Prinsen om mee te kunnen rijden zodat ze sneller thuis zou zijn. Maar ze viel eraf, kwam onder de wagen terecht en was zo zwaar gewond dat ze het niet overleefde. Ze is overleden op 15 april 1937.

In 1926 kregen Aalt en Maria een zoontje Hendrik, dat slechts vier dagen oud is geworden. Twee van hun kinderen werden volwassen: Aaltje (1927 – 1965) getrouwd met Maarten Gerardus Koch en Aalt (1928 – 1990) getrouwd met Dit Pater. Laatst genoemde Aalt was veehouder en bleef zijn verdere leven wonen in het ouderlijk huis aan de Wakkerendijk 234. Uit zijn huwelijk met Dit Pater zijn twee zonen geboren.

De Rietdekkerstak

Dirk van der Pol (nummer 9.2) en zijn nakomelingen krijgen in dit artikel een speciale plaats omdat het rietdekkersvak bij hen een belangrijke rol speelde. Elders in dit kwartaalblad is een krantenartikel uit 1967 opgenomen waarin Hendrik van der Pol, een zoon van Dirk, centraal staat. Ook in dit blad is een interview met Ben van der Pol, een kleinzoon van Dirk, te vinden.

Het verhaal van de rietdekkers gaat als volgt:

*Hendrik van der Pol (1902-1972) en zijn
vrouw Rijke Adriana Hekkers (1906-1986)*

*Aalt van der Pol (1908-1956) en zijn vrouw
Jantje Westhuis (1908-1997)*

**9.2 Dirk van der Pol, geb. Eemnes 12-8-1871, overl. Eemnes 15-7-1952
trouwt Eemnes 28-4-1899
Lambertha van Kooij geb. Maartensdijk 14-10-1870,
overl. 17-10-1952**

Dirk begon als rietdekkersknecht bij De Boer in Laren. Vanaf zijn huwelijk in 1899 begon hij een rietdekkersbedrijf voor zichzelf. Hij ging wonen in het pand Wakkerendijk 280-286, het laatste huis voor de grens met Baarn. Voor die tijd heeft hij nog even gewoond in het daarachter staande pand Wakkerendijk 288. Daarna is hij tot zijn dood blijven wonen in het pand Wakkerendijk 280-286.

Uit het huwelijk van Dirk en Lambertha van Kooij zijn drie kinderen geboren. Dochter Catharina (1900-1959) trouwde met Aalt Baatje. Daarna kwamen er twee zonen, die allebei rietdekker werden en het bedrijf van hun vader overnamen. De oudste zoon was:

**10.1 Hendrik van der Pol, geb. Eemnes 30-7-1902, overl. Soest 13-11-1972
trouwt Soest 21-12-1927
Rijkje Adriana Hekkers, geb. Soest 7-9-1906, overl. Soest 5-5-1986**

Vanaf zijn 12^e jaar werkte Henk mee in het bedrijf van zijn vader. Na zijn huwelijk in 1927 begon hij een vestiging in Soest. Eerst aan de Lange Brinkweg en vanaf 1937 aan de Eemstraat. Henk heeft het bedrijf samen gedraaid met zijn broer Aalt. Hij was een uitstekend vakman, ook landelijk actief op het rietdekkersfront. Henk komt verder aan het woord in een interview, elders in dit blad.

Uit het huwelijk van Henk en Rijkje Hekkers zijn drie kinderen geboren: één dochter en twee zoons. Zoon Ben (geboren 1931) heeft het bedrijf in Soest van zijn vader overgenomen. Hij heeft het voortgezet tot 1996. Het bedrijf, begonnen in 1899, heeft dus net het eeuwfeest niet kunnen vieren. Ben komt in dit blad nader aan bod in een interview, afgenomen door Wim Hilhorst.

Ben van der Pol (geb. 1931) en zijn zus Bertha van der Pol.

Aalt van der Pol (1908-1956) met zijn zoontje Dirk bij de woning Wakkerendijk 240A.

Het verhaal van de rietdekkerstak wordt afgerond met:

**10.2 Aalt van der Pol, geb. Eemnes 3-2-1908, overl. Utrecht 9-9-1956
trouwt Ambt Vollenhove 19-4-1933
Jantje Westhuis, geb. Ambt Vollenhove 19-6-1908,
overl. Soest 21-12-1997**

Zoals gezegd nam Aalt samen met zijn broer Henk het bedrijf van vader Dirk over. Na zijn huwelijk ging hij met zijn vrouw wonen op Wakkerendijk 240A, een mooi rietgekapte woning, die kort daarvoor gebouwd was. Het was een dubbele woning. Op nummer 240 woonde Kaatje van der Pol, de zus van Aalt, die getrouwd was met Aalt Baatje.

Uit het huwelijk van Aalt en Jantje Westhuis zijn twee zoons geboren. Een zontje Dirk, geboren in 1934 is niet eens twee jaar oud geworden. Vervolgens is er in 1937 nog een zoon Dirk geboren. Hij heeft het bedrijf van zijn vader niet overgenomen. Hij werkte in het onderwijs.

Bij het samenstellen van dit artikel is voor de oudste generaties van de familie Van der Pol gebruik gemaakt van de kwartierstaat Baatje, indertijd samengesteld door de heer C. Onclin. Deze kwartierstaat is in 1998/1999 gepubliceerd in het blad van de Vereniging Veluwe geslachten. Het krantenartikel betreffende Henk van der Pol, veel fotomateriaal en gegevens zijn ons beschikbaar gesteld door de heer Teus Roodhart, zoon van Maasje van der Pol. Hiervoor onze dank!

Voor op- en aanmerkingen n.a.v. dit artikel kunt u terecht bij de samensteller:

Henk van Hees, Kerkstraat 15, 3755 CK Eemnes
035 – 5389849, e-mail: info@kleinwee.demon.nl

De rietdekkersfamilie Van der Pol heeft ook nog wel eens de krant gehaald. Het hier volgende artikel is overgenomen uit een krant (vermoedelijk De Gooien Eemlander) van 24 juni 1967. Het betreft een interview met rietdekker Henk van der Pol, geboren in Eemnes en wonende in Soest.

Er zit nog toekomst in het rietdekkersvak

HENK VAN DER POL liet zich niet met een kluitje in 't riet sturen

Rietdekker Henk van der Pol.

SOEST – Rietdekken is het domste vak dat er bestaat, beweren sommige mensen. Ze voegen er als verklaring aan toe: de rietdekker dekt een ander er warm onder en blijft er zelf koud bovenop zitten! Henk van der Pol (65) uit Soest maakt overigens niet de indruk dat het zitten in de kou, nu alweer 53 jaar, hem veel kwaad heeft gedaan.

Als dat tegenwoordig niet zo'n groot woord was, zou je zelfs kunnen zeggen dat hij er warmpjes bij zit. Dat is niet verwonderlijk, want er is volop werk, terwijl het aantal rietdekkers in Nederland ieder jaar terugloopt. Momenteel zijn er over het gehele land nog ruim 400 rietdekkers die de handen vol hebben aan het vele werk. "In de laatste drie weken heb

ik voor 25.000 gulden aan werk moeten afzeggen, zegt de heer Van der Pol, die vier werknemers in dienst heeft. Zoon Ben is in de voetsporen van z'n vader getreden dus het voortbestaan van het oude bedrijf aan de Eemstraat in Soest, in de historische Kerkebuurt is verzekerd.

Weer en wind hebben op rietdekker Van der Pol duidelijk hun stempel gedrukt

en z'n gezicht de gezonde kleur van de buitenmens geschonken. Hij is klein van stuk, maar je ziet zo, dat hij tegen een stootje kan, ondanks zijn leeftijd. Hij draait er nog altijd z'n hand niet voor om met enkele bossen riet op z'n nek een dak te beklimmen. Of het altijd goed gegaan is? "Ik doe dit werk nu vanaf m'n twaalfde jaar en sinds die tijd ben ik maar twee keer van een dak gevallen. De eerste keer kon ik me nog net aan de ladder vastgrijpen, de tweede keer kreeg ik een paar gekneusde ribben. Ik heb gewoon doorgewerkt, dan ben je er het gauwste vanaf!"

In 1915 ging Henk van der Pol als 12-jarige jongen nadat hij de lagere school had doorlopen, bij z'n vader werken, die rietdekker in Eemnes was. "Je had toen geen andere keus dan het werk van je vader te gaan doen", zegt hij. Uit die beginperiode herinnert hij zich een hittegolf in de twintiger jaren. Het was zo heet, dat je maar tot 's morgens tien uur kon werken. Hij was in die tijd met andere rietdekkers bezig met het maken van een rieten kap op het dak van Groot Kievitsdal, het bekende restaurant bij Hilversum. Het riet straalde zo'n hitte af, dat het eenvoudig niet te houden was op het dak!

Later begon Van der Pol, samen met een inmiddels overleden broer, zelf een rietdekkersbedrijf. In 1927, dit jaar dus precies 40 jaar geleden, kwam hij naar Soest. Eerst aan de Lange Brinkweg, in 1937 aan de Eemstraat, waar hij nog woont. Er was ook toen al voldoende werk, niet alleen in Soest, maar ook ver daarbuiten, "want Van der Pol is een vakman", en zoiets is gauw genoeg bekend.

Uit het hele land

Rietdekken is een oud vak en een mooi vak tevens. De Soester heeft er achteraf geen spijt van, dat hij bij z'n vader is gaan werken, die ook wijd en zijd bekend was en aan wie hij een goede leermeester heeft gehad. Hij is op en top vakman, dat bewijzen wel de vele opdrachten uit het hele land, zelfs uit Limburg, en z'n werk voor Monumentenzorg. De klanten komen allemaal vanzelf. Reclame hoeft Van der Pol voor zijn bedrijf niet te maken!

Hoe oud het rietdekkersvak is, is niet meer te achterhalen. De rieten bedekking is waarschijnlijk voortgesprongen uit de bedekking, die de Batavieren toepasten. Eerst maakten ze gebruik van bladeren, later van liezen en nog later van riet. De uitvoering van de bedekking heeft zich in de loop van duizend of tweeduizend jaar verbeterd. De rieten dakbekleding, zoals we die kennen, dateert van drie- à vierhonderd jaar geleden.

Of het rieten dak ooit zal verdwijnen? "Daar is wel iets over te doen", aldus de

Woning bij ziekenhuis Zonnegloren in Soest met een dak van rietdekkersbedrijf Van der Pol

heer Van der Pol. “In de loop van 40, 50 jaar zijn behoorlijke oppervlaktes rietland verdwenen. Dat heeft verschillende oorzaken. De verandering van de waterstand heeft het riet geen goed gedaan. Bovendien is veel riet verloren gegaan rond de Eerste Wereldoorlog door mensen, die in de werkverschaffing liepen. De luchtverontreiniging en de watervervuiling hebben ook een nadelige invloed gehad op het rietareaal” aldus de heer Van der Pol .

Op 't ogenblik zijn de rietdekkers het meest bevreesd voor de gevolgen van het Deltaplan, dat diep ingrijpt in het Zuid-Hollandse gebied. Het levensbehoud van de rietvelden is immers afhankelijk van eb en vloed en het is waarschijnlijk, dat de Deltawerken een nadelige invloed hebben. De heer Van der Pol is van mening, dat best ergens een stukje grond gevonden kan worden, waar dakriet verbouwd kan worden. Momenteel is de vraag naar dakriet veel groter dan het aanbod. In de eerste negen maanden van 1966 is dan ook voor bijna 590.000 gulden aan riet ingevoerd.

Niet aantrekkelijk

Dat het aantal rietdekkers jaarlijks afneemt is volgens de heer Van der Pol een gevolg van het feit, dat het vak niet meer aantrekkelijk is; geen enkel handwerk trouwens oefent meer aantrekkingskracht op de jeugd uit. Nog niet zo heel lang geleden was éénderde van het aantal bedrijven in Nederland nog éénmansbedrijf. Men was in hoofdzaak op het seizoen aangewezen, van maart tot november. In de winter waren er bijna geen inkomsten. Toen de vraag naar ongeschoold personeel steeg, zijn velen naar de fabriek overgestapt. In de naoorlogse jaren zijn op die manier zo'n dertig éénmansbedrijfjes verdwenen, terwijl de aanwas van de jeugd onvoldoende is. Momenteel zijn er in feite te weinig rietdekkers. "Vroeger hoefde je niet voor april bij een boer aan te komen, nu is-ie blij als je komt, als het maar zo gauw mogelijk is". Het is niet meer zoals vroeger, dat het feest was als er 's winters gewerkt kon worden. Meestal na een flinke storm, die gaten in het dak had geslagen. "Dan kwamen er pannenkoeken op tafel, zo blij was men dan, dat er weer wat te doen was."

Een aantrekkelijke kant van het vak is volgens Van der Pol ook, dat je nooit uitgeleerd raakt. "Er is altijd wel een bekapping, die problemen oplevert. Al zit je vijftig jaar in 't vak, dan nog kun je voor verrassingen komen te staan en moet je je afvragen hoe je een bepaalde situatie zult oplossen."

En hij mijmert verder: "Krijgt het rieten dak nog wel de aandacht en de waardering die het verdient? Nederland heeft een landelijk karakter en zal dat ook wel houden. Bovendien worden hier veel oude gebouwtjes in stand gehouden. Willen we ook toeristische trekpleisters houden, dan zal het riet in ere gehouden moeten worden", aldus de Soester rietdekker.

Geen noodzaak

Tegenwoordig vindt men het aanbrengen van "rieten daken" op een huis niet meer noodzakelijk. Vroeger wel, vooral bij boerderijen. Toen moesten dampen en zuren afgevoerd worden en riet ventileert uitstekend. Vandaag de dag beschikt men over goede ventilatie en bovendien zijn er vaak betonnen zolders, zodat een rieten dak weinig zou uithalen. En daar komt dan nog bij, dat de verzekeringspremie van een huis met een rieten dak aanmerkelijk hoger is dan van een ander huis, dat minder brandgevaarlijk is. Hoewel de heer Van der Pol daarover zo zijn eigen ideeën heeft.

In het begin van de twintigste eeuw hielden architecten bij het ontwerpen van (bijvoorbeeld) landhuizen, rekening met een rieten bekapping. Men kon het huis dan fraaiere vormen geven, omdat men met riet kan maken wat men met pannen niet kan: rondingen en dakkapellen. "Tegenwoordig spreekt de kap niet

Rietdekker Ben van der Pol in actie.

land blijven. Er zijn nog altijd veel mensen, die het aantrekkelijk, mooi en doelmatig vinden en een rieten dak verkiezen boven een pannendak. En de kans bestaat, dat rieten daken zelfs weer populair worden. Er zijn architecten, die steeds meer huizen met een rieten dak ontwerpen. Nu is het vaak zo, dat het goed is als er een dak op zit, het geeft niet wat voor als het maar geen regen doorlaat. De enige zorg is om een chemisch middel te vinden, dat de brandgevaarlijkheid van het riet zou kunnen verminderen”, aldus de heer Van der Pol.

meer mee om een huis te verfraaien. Nu zie je de mooiste huizen met de lelijkste daken”.

Niet duurder

Een “rieten deken” op een huis komt niet duurder uit dan een pannendak. Een dak van gemiddeld 25 centimeter dikte, vervaardigd van eerste soort riet, heeft “in het weer”, dat wil, zeggen aan de zuid- en westkant, een duurzaamheid van 30 tot 35 jaar. Een dak, dat naar de minder aan weersinvloeden blootgestelde oost- en westkant gekeerd ligt, is pas na 50 tot 60 jaren aan vervanging toe.

Over de toekomst:

“Mijns inziens zal de eerste tientallen jaren het rieten dak in Neder-

Jan van Steendelaar

Rustig en eenvoudig.

Interview met Ben van der Pol

door **WIM HILHORST Jzn**

“Mathuizen”; zo noemden onze kinderen de panden langs Wakkerendijk en Meentweg, die bedekt waren met een rieten kap. Ze telden ze in het voorbijgaan. Het waren er veel. Terugfietsend uit Soest probeerde ik ze onlangs ook te tellen maar al snel ben je de tel kwijt. Ik was bij Ben van der Pol geweest; in zijn werkzame leven rietdekker. Hij vertelde van zijn ervaringen met veel van die “mathuizen”.

Hij stamt uit een familie, die zich sinds 1899 heeft beziggehouden met rietdeken. Het is typisch een vak dat van vader op zoon wordt overgedragen. Het is waarschijnlijk de enige opleiding in Nederland, die op het dak plaatsvindt. In Nederland zijn ongeveer 350 rietdekbedrijven, die natuurlijk hun eigen Vakfederatie Rietdekkers kennen. Daarnaast is er een Bond van Riethandelaren en een Algemene Vereniging voor de Rietcultuur in Nederland. Allemaal clubs, waar je niet dagelijks over hoort, maar die gezamenlijk toch in veel dorpen een stuk van het beeld bepalen.

De familie Van der Pol wordt voor het eerst genoemd in Eemnes in 1829. Eerdere generaties huisden op de Veluwe, in Barneveld en Putten. Opa Dirk van der Pol (1871-1952) werd als jonge knecht tewerkgesteld bij rietdekker De Boer in Laren. Toen hij de kneepjes van het vak geleerd had, begon hij voor zichzelf. De overstap was niet gemakkelijk. Toen zijn vroegere baas hem vroeg of hij nog niet eens een dagje kon komen werken - hij had het zo druk - deed opa voorkomen alsof hij daar geen tijd voor had. Ook veel te druk. “Maar morgenvroeg zal ik er zijn”.

Er waren in Gooi en Eemland veel rieten daken. Het aantal rietdekkers was ook ruim voldoende. Het was dringen in een volle markt.

De eerste generatie rietdekkers Van der Pol begon in 1899. Het bedrijf heeft zijn 50-jarig jubileum gevierd in 1949. Bij die gelegenheid is een werkstuk gemaakt, dat door de kinderen is aangeboden.

Ben van der Pol: “Ik ben in 1931 geboren en net na de oorlog - in 1945 - ben ik begonnen. Ik ging met mijn vader mee. Dat was heel normaal. Of je nu bakker

was of slager. Het bedrijf van ome Aalt in Eemnes en dat van mijn vader in Soest was één rietdekkersbedrijf in firmaverband. Als ome Aalt op een werk zat in Eemnes, dan werkte ik altijd bij hem. Ik fietste naar hem toe. In 1948 hebben mijn vader en ome Aalt samen een jeep gekocht met een aanhanger om het riet te vervoeren. Daarvóór moesten ze altijd een vrachtrijder huren om het riet aan te voeren of om het oude riet af te voeren. Die kosten konden behoorlijk oplopen. Als je ergens op een villa werkte of een landhuis, dan moest je het afval afvoeren. Bij boerderijen ging dat makkelijker. Daar zette je het gewoon in brand op het achterland.

Met die jeep hebben we tot 1956 gedaan. Daarna hebben we een Opel Blitz gekocht. De zaken gingen vooruit!”

Was het in die tijd minder gejaagd werken dan tegenwoordig?

Als je ergens op uren werkt dan sta je toch onder controle van de klant. Die wil wel graag weten of je wat gedaan hebt in de uren waarvoor hij betaalt. Als je een schilder aan het werk hebt dan wil je niet zien dat hij de hele dag over het hek heeft staan leunen.

Werkte u op uren of in aanneming?

Bij boerenklanten ging het altijd op uren. Ze vroegen wel ongeveer wat het kostte. Je schatte dan een bedrag en je kon aan het werk. Bij burgerwerk maakte je een offerte. Die mensen kende je niet zo goed. Als je een accoordverklaring kreeg dan kon je beginnen. Van beide kanten wist je waar je aan toe was. Als je bij boeren kwam en zei dat je eerst een accoord wilde hebben, dan vroegen ze of je ze niet vertrouwde. Mijn vader werkte nog met rekeningen op jaarbasis. Dat deed een smid ook. Die werkte ook een heel jaar voor zijn klanten en aan het eind van het jaar werd de rekening gemaakt. In januari of februari ging je rekeningen lopen. En dat ging zo door. Want mijn grootvader haalde ook een jaar lang op de pof bij de kruidenier en de bakker. Die schreef ook een heel jaar op.

In een kleine gemeenschap kan dat nog. Daar wil je niemand bedonderen. Je betaalt liever wat meer dan dat je toelaat dat de mensen over je zeggen dat je iemand hebt opgelicht. Zo werkt sociale controle. Dit systeem is in de jaren 40 afgelopen. Alles werd duurder en daardoor moest de betaaltermijn ook worden ingekort.

Ik weet nog dat je vader ("Jan de Post") met de post rondging en de AOW constant uitbetaalde. Dat was ook vertrouwenswerk. Er was een andere postbode op Eemnes, die dat niet goed begreep, want die las de inhoud van briefkaarten en vertelde die vervolgens aan de mensen, bij wie hij de briefkaart moest bezorgen.

Vroeger had je twee Eemnessen: Eemnes-Binnen en Eemnes-Buiten. Maar je had nog twee andere Eemnessen: protestants Eemnes en katholiek Eemnes. Daar stond ook een grote muur tussen. Had u daar ook mee te maken?

Nee, dat gold niet voor ons. Misschien kwam het doordat Ies Jongerden ook protestants was. Er was geen keus. Voor kruideniers en bakkers gold dat wel. Daar kon je er één van kiezen al naar je geloofsovertuiging. Voor ons gold dat overigens niet. Hier op Soest kochten we brood bij drie bakkers, omdat ze alle drie ook klant van ons waren.

Ik ben trouwens opgevoed in een sfeer waarin dat soort "muren" niet bestond. Ik had vriendjes van allerlei gezindten en leerde me bij hen thuis voegen naar de gewoonten, die er heersten. Bij protestantse vriendjes las ik de bijbel mee. Bij katholieke vriendjes bad ik de rozenkrans mee. Zelfs de pastoor en de dominee raakten ervan in de war. Mijn moeder werd eens door een pastoor gevraagd waarom ze niet in de kerk kwam. Ze antwoordde dat ze niet van zijn kerk was. "Maar uw zoon komt toch altijd wel in de kerk met zijn vriendjes?"

Is het bedrijf in de oorlog gewoon door kunnen gaan?

Dat maakte geen verschil. We hadden nogal veel riet uit de Naardermeer. Dat

werd met paard en wagen gehaald. Zeventig – tachtig jaar terug woonden daar nog dertig rietsnijders. Ik denk dat er nu niet één meer is. Rietland is net als hei. Als je het niet schoonhoudt dan komen er struiken in en bomen. En het verlandt. En dat gaat heel hard. Hei moet je ook schoonhouden. Als je vroeger achter Hilversum richting Vreeland fietste, dan was het één zee van riet van het Naardermeer. Nu zie je allemaal bossen.

Rietland moet je goed bijhouden. Als je er niets aan doet dan wordt de rietlaag steeds dunner. In de Weerribben hebben ze tegenwoordig machines, waarmee ze van de bovenlaag van de bodem een stuk afhalen. Na een tijdje heb je dan weer nieuw riet en dan staat het weer zo dik als haren op een hond. Maar tegenwoordig wordt het riet overal vandaan gehaald. Uit Oostenrijk, Hongarije, Polen, Oekraïne en zelfs uit China. Ik kreeg toevallig pas nog het boekje van de vakvereniging: Het drijfbord. Daar staan advertenties in over riet uit China. Als Nederlandse rietdekkers alleen met Nederlands riet zouden moeten werken, dan waren ze tegen april al uitgewerkt.

Is een rieten dak veel duurder dan een pannendak?

Als je het over een periode van 50 jaar uitsmeert is het ietsje duurder. Maar niet

Ben van der Pol met een knecht op de Peelhoeve, Meentweg 69.

veel. Dat komt ook doordat de verzekeringspremie niet zoveel meer verschilt. Tegenwoordig wordt er anders gewerkt. Vroeger werd het riet met ijzerdraad op panlatten gebonden maar tegenwoordig ligt het op een vlakke plaat, waar het op wordt vastgeschroefd. Maar die methode van werken heb ik eigenlijk niet meer meegemaakt. Dat is van ná mijn tijd.

Je hebt minder stof binnen en het is brandveiliger. Als je een baal hooi in de brand steekt dan brandt ook alleen eerst de buitenkant. Het heeft wat tijd nodig voordat het doorslaat.

Hoe lang is het geleden dat u voor het laatst het dak opging?

Dat is ongeveer 10 jaar geleden. Ik heb tot mijn 65-ste gewerkt. Mijn twee zoons hebben andere werkzaamheden gevonden, dus toen ben ik ermee opgehouden. Er heeft zich sindsdien een ziekte bij me geopenbaard, die met mijn werk te maken had. Ik werd overgevoelig voor licht. Die overgevoeligheid spaar je op als je altijd op het dak in de zon werkt. Ik heb eerst drie maanden in Utrecht in het ziekenhuis gelegen in een klein kamertje met driedubbele gordijnen. Helemaal in het donker.

Op een keer stuurde een dokter me naar buiten om te kijken hoe ik zou reageren op licht. Ik moest een handdoek over mijn hoofd doen en handschoenen aan. De mensen, die me zagen, vonden dat natuurlijk vreemd. Ik zei toen tegen hen dat ik een bekende Nederlander was, die niet herkend wilde worden! Zo heb ik die tijd nog wel goed doorgebracht.

Later mocht ik weer naar huis en daar moest alles worden afgeplakt met folie, dat het UV-licht buitenhoudt. Ik moest een jaar binnenblijven. Als er gebeld werd kon ik de deur niet open doen. En nog steeds moet ik drie keer per week voor speciale lampen staan om de huid weerbaar te maken. Maar ik heb het nu aardig onder controle.

Er zijn mensen, die er nooit meer vanaf komen. Die gaan 's avonds in het donker voor controle naar het ziekenhuis en 's morgens voordat de zon opkomt zijn ze weer naar huis. Maar ik heb in het ziekenhuis veel bezoek gehad van bekenden en later thuis ook.

Was rietdekken een ongezond beroep, met al dat stof?

Nou dat viel wel mee. Je had wel momenten waarop je dik in het stof zat, meestal op maandag. Dan begon ik aan een nieuw werk. Dan begon je met afbreken en dan kwam ik zwart thuis. Zodra je weer begon op te bouwen dan had je daar geen last meer van.

Ik heb wel eens verhalen gehoord over voorwerpen die in het riet werden gestoken om ze te verbergen. Bijvoorbeeld in de oorlog werden wel wapens erin gestoken. Heeft u daar wel eens wat aangetroffen?

Nou ik heb wel eens een verhaal gehoord van collega's en dat is echt gebeurd. Ik heb het later gecheckt. Er waren rietdekkers bezig met een dak af te breken. Ze gooiden het oude riet op een hoop. En opeens zien ze een jongetje zitten spelen met drie duizend gulden. Toen kwam de vraag van wie dat geld was. De vader zei dat het van het jongetje was, want die had het gevonden. En wie het terug wilde hebben moest maar bewijzen dat het van hem was. Niemand kon dat. Het is een rechtszaak geworden en de rechter heeft het aan het jongetje toegewezen.

Later kreeg ik eens de praat met iemand en hetzelfde verhaal werd weer verteld. Degene met wie ik praatte, zei toen: "Dat klopt, dat jongetje was mijn vader. Die heeft er toen een fietsenzaak van gekocht of overgenomen in Amersfoort."

En hoe was het met slecht weer? Ging het werk dan gewoon door?

Nee. Dan kon niet. Maar er was meestal wel wat werk wat je voor de winter liet zitten, een schuur of een kleine reparatie, wat riet bijstoppen of iets dergelijks. En tegenwoordig wordt er gewoon doorgewerkt. Er wordt een zeil overgelegd en met goede werkkleding gaat men aan de gang.

Ik kan me herinneren dat we in de winter van 1979 een tijdje hebben stilgezeten vanwege de sneeuw. En in 1962-63 hebben we 13 weken thuisgezeten. Op tweede kerstdag begon het te sneeuwen en op oudjaarsdag begon het op te waaien en te stuiven. Vooral in Eemnes tegen die dijk op. De mensen konden zelfs niet met de fiets door de sneeuw.

Vroeger hadden rietdekkers 's winters vaak een nevenberoep: huisslachter of klompenmaker. Of je kon strodokken maken, die je onder oud-hollandse pannen steekt om gaten te dichten tegen jachtsneeuw. Wij maakten er vroeger ook

rietmatten bij. Mijn vader is in 1927 op Soest gaan wonen. Toen is hij getrouwd. In dat jaar is hij ook drie maanden thuis geweest. Ze konden toen met paard en wagen over het IJsselmeer. In dat jaar is ook mijn zus geboren. De dokter moest erbij komen. Door al die kosten, die ineens bij elkaar kwamen, was hij gedwongen om met rietmatten te beginnen. Ik heb dat ook nog een hele tijd gedaan. Maar sinds de tuincentra met allerlei schuttingen begonnen, was die activiteit over. Er zijn altijd golfbewegingen geweest. In de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw brak iedereen rieten daken af. Een plat dak kwam in de mode. Later kwam de belangstelling voor groene beroepen terug, voor de tuinman en ook voor de rietdekker. Tegenwoordig zijn alle rietdekkers druk. Het geeft toch een beetje de sfeer van huiselijkheid, van warmte. En over dertig jaar kan de mode weer een heel andere kant uitgaan. Maar rietdekken heeft al twee duizend jaar bestaan. Zolang er mensen wonen in Nederland heeft men riet als dakbedekking gebruikt. Ze gebruikten wat klei of leem voor de muren en riet voor het dak. Dat stond immers gewoon om hen heen. Zo heeft ieder land zijn specialiteiten: houtspaanders, berkenbast, lei of gras. Als Nederland geen rieten daken had dan zou het toeristisch gezien een stuk armer worden.

Ben van der Pol in Eemnes bij een rustig en eenvoudig dak: pure schoonheid.

Bent u Nederland wel eens rondgereden om te kijken of er veel verschil is in werkwijze bij het rietdekken?

Nee, het is in heel Nederland ongeveer hetzelfde. De bindmethode kon wel eens iets anders wezen, maar zeker tegenwoordig is alles hetzelfde met het schroefdak. Hier in de buurt zitten we op een dakstoeltje. In het noorden zitten ze op een op het dak liggende paal, die met een paar haken is vastgezet. In sommige streken zetten ze het jaartal in het riet. Dat gaat met een mal van triplex of karton. En op de plek waar het jaartal moet komen, daar klop je wat minder tegen het riet zodat het een beetje uitspringt. Ik vind het altijd een prestatie. Mijn principe is altijd geweest – of ik gelijk heb weet ik niet – maar voor mij moeten er zo weinig mogelijk tierelantijnen in een dak zitten.

Tegenwoordig zie je veel dakkapellen, tuimelramen en douche-uitlaten door het dak steken. De mensen hebben gelijk, want ze moeten ruimte hebben, maar ik vind dat de rust van zo'n boerderij eronder lijdt. Kijk eens naar zo'n boerderij van Gijs Roodhart of van Willem Wiggerts. Die straalt rust uit, die kijkt je vriendelijk aan. En mijn voorkeur gaat ook uit naar blauwe vorsten, niet naar rode. Blauw straalt rust uit. Rode vorsten vloeken tegen het dak. Maar iedereen mag ervan vinden wat hij wil.

Tegenwoordig moet er een tennisbaan bij en een zwembad en een paardenbak. Vroeger had je aan de voorkant een wekje met een boomgaardje en een kalfje erop.

Na enige tijd komt het gesprek op de Vakfederatie van Rietdekkers. Ben van der Pol is er de man niet naar om te benadrukken dat hij daarin een vooraanstaande rol heeft gespeeld. Ook zijn vader was al voorzitter geweest van de Vakfederatie.

De Vakfederatie hield elk jaar een algemene ledenvergadering. In de eerste jaren was het ledenbestand nog verdeeld in een groep protestantse rietdekkers, een groep katholieke rietdekkers en een groep neutralen; keurig volgens het toen geldende zuilensysteem. Op de algemene ledenvergadering kwamen de verschillende zuilen 's morgens afzonderlijk in vergadering bijeen. 's Middags werd er voor de hele groep een gezamenlijke bijeenkomst georganiseerd, meestal met een leerzaam thema. Eind jaren tachtig van de 20^e-eeuw zijn de afzonderlijke "zuilen"-vergaderingen afgeschaft.

De bijeenkomsten waren een prettige gelegenheid voor de vakgenoten om eens bij te praten, om gemeenschappelijke problemen te bespreken en om sterke verhalen uit de praktijk te delen. Van der Pol bezoekt de bijeenkomsten nu niet meer. Hij is er nog altijd welkom geweest, maar als je niet meer in de praktijk werkt, dan heb je geen eigen ervaringen meer in te brengen. Bovendien bestaat

Ben van der Pol met zijn vrouw Grada van der Riet.

de groep voor een groot deel uit mensen van 30-40 jaar. Je hebt daar minder mee te delen.

In 1954 werd door de overheid een vakdiploma geëist om een beroep te mogen uitoefenen. Vader Van der Pol heeft indertijd een leerboek geschreven, dat nog steeds gebruikt wordt. De examens werden afgenomen in de schuur bij huize Van der Pol. Een keer per jaar werden daar 2 of 3 dagen voor vrijgemaakt. In de schuur stonden 8 proefdakjes opgesteld, waarop de examinandi hun proeve van bekwaamheid moesten afleggen.

Het gesprek gaat nog wat verder. Dan blijkt dat Van der Pol erg goed is ingevoerd in het wel en wee van Eemnes en zijn bewoners. Namen en “hulp”-namen vliegen over de tafel, zoals het vaker gebeurt als het gezellig wordt. Er worden vergelijkingen getrokken en verschillen benadrukt tussen Eemnessers, Soesders, Hooglanders en Huizers. Bij Van der Pol vallen de Eemnessers er gunstig uit: “een prettige mentaliteit”, “prettig in de omgang”. Wat mij betreft is hij een Soesder met dezelfde kwaliteiten.

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

- vrienden vervullen stille wensen van
de Historische Kring;
- vrienden konden schilderijen van Fabius
aankopen die tot dan toe
aan de Oudheidkamer in bruikleen
waren gegeven;
- vrienden maakten het mogelijk dat er
professionele vitrinetafels
in de Oudheidkamer werden geplaatst;
- vrienden daar heb je er nooit genoeg van!

Voor minimaal 15 euro kunt u ook vriend worden
van de Oudheidkamer.

Vraag inlichtingen of geef u op bij:

Chris Houwer,
tel.: 5387984,
e-mail: chris-patricia@12move.nl

VRIENDEN VAN DE OUDHEIDKAMER

Meentweg 83

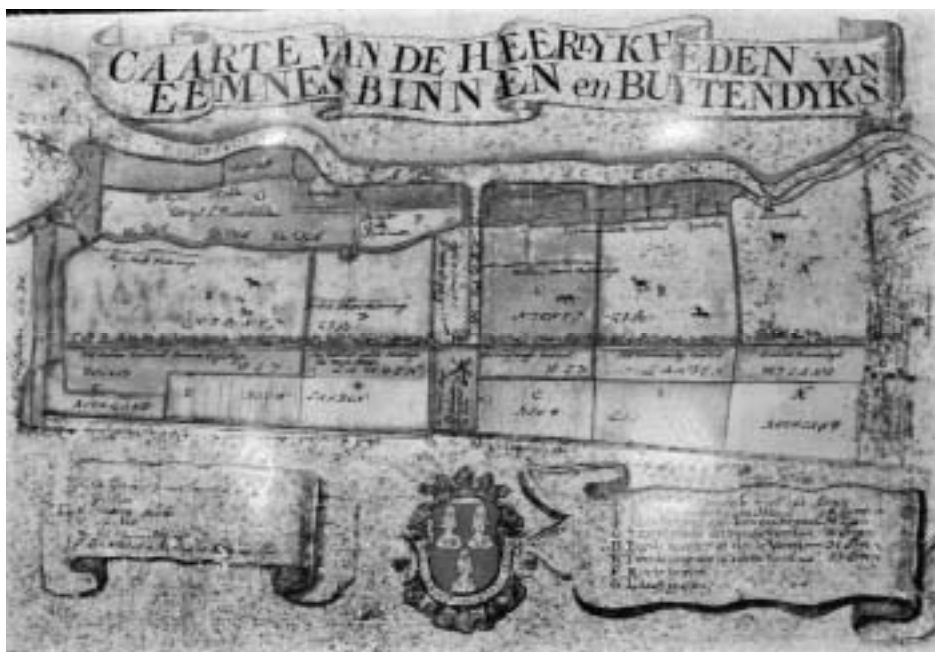
Door **EVERT van ANDEL**

Voorwoord

In het Monumenten Inventarisatie Rapport (MIR; 1992 door Provincie Utrecht) komt de boerderij Meentweg 83 voor als een langhuisboerderij uit een bouwjaar tussen 1850 en 1900. In de Eemnesser uitgave *Geschiedenis en Architectuur* wordt gemeld dat er oorspronkelijk een boerderij stond die al vele generaties eigendom was van de familie Blom. De huidige langhuisboerderij dateert vermoedelijk uit het midden van de negentiende eeuw.

Opvallend aan deze boerderij is de wit gepleisterde voorgevel. Deze symmetrische tuitgevel is voorzien van vier schuifvensters met luiken. In het midden bevindt zich de ingang met een bovenlicht, gedecoreerd met een levensboom. Boven de voordeur is op zolderhoogte nog een schuifvenster geplaatst. De boerderij is met de nok van het rieten zadeldak haaks op de weg gebouwd.

Een der eerste kaarten van de beide Eemnessen uit ca. 1710. De maker is anoniem.

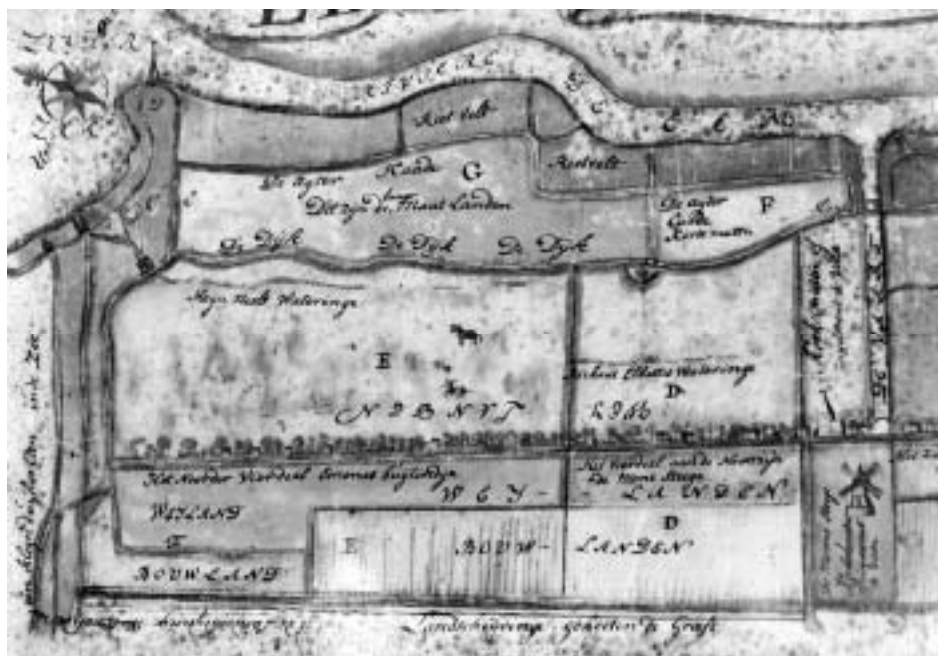
Onderzoek naar eigenaars en bewoners van de boerderij leidde mij inderdaad naar vele generaties van de familie Blom. Met betrekking tot de onderzochte boerderij komt Adriaan Blom in 1695 als oudste nog traceerbare eigenaar voor.

Inleiding

Het onderzoek naar de boerderij op Meentweg 83 leverde in de archieven geen nieuwe technische informatie meer op. Wel staan er op oude kadasterkaarten gebouwen (een washok?) getekend die aangebouwd zijn en op andere kaarten zijn deze 'aanbouwen' weer vrijstaand of niet meer aanwezig. Ook de hooiberg staat niet altijd ingetekend. De eigenaars en de bewoners zijn wel te traceren. Het is daarbij vooral interessant dat deze uiteindelijk leiden naar het huis Ruysdael te Blaricum. We bevinden ons dan in de Bouwvenen te Blaricum ten westen van de Gooiergracht.

Het is dan ook voor de hand liggend dit onderzoek te beginnen bij de laatste eigenaar van het huis Ruysdael die mogelijk een der eerste eigenaars was van de boerderij op Meentweg 83.

In 1630 verkocht Adriaan Taets van Amerongen 'Huys' te Ruysdael voor f 6000,- aan Johan Willemsz. Stachouwer, 'met sijne erven, graften, chinge-

Het noordelijk deel van de kaart der beide Eemnessen uit ca. 1700. Deze kaart geeft veel informatie omtrent poldernamen, waterwegen en sluisen. De situering van huizen, kerk en molen is willekeurig. De boerderij (Meentweg 83) zal daar tussen staan. Het Huys Ruysdael en de bouwvenen liggen buiten de 'landscheijdinge' en zijn dan ook niet ingetekend.

len, landen, boomgaarden, tuinen, bepotingen en de plantagie daaraan behorende, gelegen in de Naarder en Huysen Ban. Verder nog een partje veenlands, strekkende van de voorsn. Huysinge van Ruysdael tot Eemnes toe'.

In 1695 werd Ruysdael verkocht aan Adriaan Tijmensz Blom uit Eemnes. Hij is getrouwd met Hilligje Thijsen en ze wonen aan de Wackersdijk, nu waarschijnlijk Meentweg 59. Zij bezitten daar nog acht boerderijen en of woningen die zij als grootgrondbezitters in de Noordpolder in eigendom hebben.

In 1716 en 1718 woonde Ary Tymense Blom op het 'het Slot' achter Blaricum. Het is echter aannemelijker dat zij de huismanswoning bewoonden. Die wordt enige jaren later, in 1722, door de weduwe van voornoemde Ary Blom voor f 3300,- verkocht aan dominee Gerrit Ploos van Amstel, predikant te Laren en Blaricum. Uit de verkoopakte blijkt dat het 'Huys' verdwenen is. Alleen de huismanswoning met erf, grachten, boomgaard en tuin wordt nog genoemd.

Bij opgravingen van het Huys Ruysdael rond 1975 blijkt dat er een weg vanaf het Huys Ruysdael naar de Wackersdijk (Meentweg) gelegen zou kunnen heb-

ben. Dit wordt aannemelijk als we de kaart van Gooiland van 1843 bekijken. Op deze kaart staan twee wegen aangegeven die vanaf de slotgracht bij elkaar komen. Deze weg loopt dan in zuid oostelijke richting via een niet meer aanwezige brug over de Gooiergracht naar drie kampen weiland onder Eemnes en toebehorende aan Ruysdael. De weg heeft geen sporen meer achter gelaten en zal niet meer dan een karrenspoor zijn geweest.

Het Eemnesser boerenbedrijf in die tijd bestond, tot zelfs in de twintigste eeuw, uit een boerderij aan de westzijde van de Wackersweg met een erf. Daarbij behoorden één of meer akkers Te Veer waarop haver, boekweit en aardappelen werden geteeld, en één of meer percelen hooi- of weiland Te Veld of in de Maatlanden.

De Eemnesser pachtboeren betaalden in die tijd een soort grondbelasting. Deze bestond, net als in de Bouwvenen ten westen van de Gooiergracht onder Blaricum, uit de zogenaamde 'Elfde schoof'. Iedere elfde schoof koren moest worden afgestaan aan de bezitter van deze belasting. Die maakte er zijn handen niet aan vuil. Jaarlijks werd in juli de 'elfde schoof' aan de meest biedende verpacht. De schoven moesten op het land blijven staan totdat de pachter zijn elfde deel had weggehaald. Bij deze verpachtingen komt ook de naam van 'het Slot Ruysdael' voor.

Eigenaars en bewoners Meentweg 83

1702: Eigenaar van de boerderij is Adriaan Thijmens Blom. Hij is van 1698 tot 1709 Burgemees-

Detail van 'de nieuwe kaart van het baljuwschap Gooiland' uit 1750. We zien hier de 'Hoge Eemnesser Zeedijk of Hoge Dijk' als weg (zandpad) vermeld. Ook de Bouwvenen en het huis Ruysdael zijn ingetekend.

ter en Schepen van de beide Eemnessen, en gecommiteerde van de geërfden van Eemnes-Buiten.

Eén van zijn boerderijen (nu Meentweg 83) verhuurt hij aan Gijsbert Willemse Hoogeboom, van beroep landbouwer. Gijsbert is getrouwd met Hester Alphertse Schothorst en ze hebben twee kinderen. Gijsbert Willemse bepaalt voor zijn overlijden in 1708 dat zijn weduwe de werkzaamheden op de boerderij zal voortzetten ten gunste van hun beider kinderen.

Beide Eemnessen zijn in maart en april 1702 geteisterd door zware overstromingen en in december 1703 door een zeer zware storm. De toenmalige Schout Willem Verweij meldt de schade aan de “Heren Staten ’S Lands van Utrecht” in een verzoekschrift. De boerderij van Adriaan Thijmens Blom, in gebruik door Gijsbert Willemse, heeft de rampen redelijk doorstaan gezien de daarin beschreven dramatische staat van vele andere bouwwerken. Door het water is de boerderij ‘beschadigd’ en door de wind ‘weinig beschadigd’. Drie andere panden van Adriaan Blom zijn ‘onder den voet gelegen’. Dat betekent, geheel vernield.

1722: Eigenaar is Thijmen Adriaanse Blom, getrouwd met Sijtje Reijers Run. Hij is van 1733 tot 1739 Schepen van Eemnes-Buiten. Mogelijk woonden zij vanaf 1715 in de boerderij van zijn vader Adriaan Blom. Uit een akte uit 1715 blijkt dat Thijmen bij zijn huwelijk een boerderij en grote stukken land in de Gijs Ebbe, Rutger Maurits, en Both Harmserven meekrijgt. Ook Sijtje krijgt van haar vader Adriaan Hendrikse Run een boerderij in Eemnes Binnendijk en stukken land mee. De akte is echter zodanig opgesteld dat na hun overlijden of dat van eventuele beider kinderen, of om welke andere redenen dan ook, de schenkingen weer terug gaan naar de schenkende familie. Omstreeks 1722 worden zij na de boedelscheidingen van Adriaan Thijmens Blom, eigenaars van de boerderij op Meentweg 83. Wie deze dan huurt is niet bekend.

1735: Eigenaars zijn de minderjarige kinderen van Thijmen Adriaanse Blom. De boerderij wordt nu verhuurd aan Reijer Janse, landbouwer van beroep. Er wordt alleen vermeld: “hij bewoonde reeds lange tijd”.

1738: Nu zijn de kinderen van Thijmen Adriaanse Blom eigenaars. Aart Willemse Ruijter, getrouwd met Marretje Elbertse Nagel, is de huurder.

1741: Thijs Adriaanse Blom en de kinderen van Thijmen Adriaanse Blom zijn ‘voor elk de helft’ eigenaar van de boerderij. Zij verhuren deze aan Gijsbert Cornelisse van de Breemert, getrouwd met Maria Wouters. Gijsbert is landbouwer van beroep.

*Fragment van
"de nieuwe kaart van het baljuwschap Gooy-land... etc.
Uitgegeven te Amsterdam bij Isaac Tirion. MDCCL."*

1776: Eigenaars zijn nu Thijmen Blom, en zijn vrouw Aaltje Teunis de Ruijgh. Zij verhuren de boerderij van 1776 tot 1805 aan Gerrit van Bommel. Gerrit is in 1776 gehuwd met Geertje Janse van Essen. Zij is de weduwe van Gijsbert Thijssse Blom, zoon van Thijs Adriaanse Blom. Gerrit van Bommel is van 1779 tot 1793 poldermeester van Eemnes Buitendijk. Als dagloners werken op de boerderij van 1779 t/m 1781 Gerrit Beijtel, van 1782 t/m 1783 Gerrit Zwaan en van 1786 t/m 1787 Willem van de Breemert.

1799: Eigenaar is Thijmen Blom. Hij verhuurt de boerderij aan Adriaan Blom getrouwd met Aaltje van Essen. Ook de

weduwe van Gerrit van Bommel, Geertje Janse van Essen, woont als boerin op de boerderij.

1813: Nu is de weduwe van Thijmen Blom, Aaltje Teunis de Ruijgh eigenaar. Zij verhuurt de boerderij aan Geertje Janse van Essen, de weduwe van Gerrit van Bommel, boerin van beroep. In 1813 krijgt de boerderij huisnummer B120.

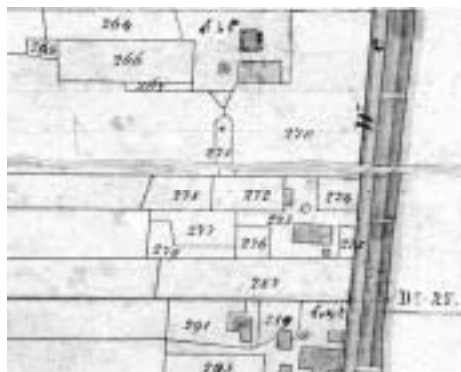
1819: Eigendom van de weduwe van Thijmen Blom, Aaltje Teunis de Ruijgh. Als eigenaar verhuurt zij de boerderij nu vanaf 1821 aan Aaltje van Essen. Op de boerderij woont nog tot haar dood in 1823, de weduwe Geertje Janse van Essen. In 1826 komen Arian Blom en Aaltje van Essen, als bewoners van de boerderij voor. Zij zijn in 1823 getrouwd. Ook op de boerderij wonen, Gerrit van Essen als boerenknecht en de 15 jarige Gijsbertje Suijk als boerenmeid.

1832: In de eerste opmaak van het nu ingevoerde kadaster is de weduwe van Thijmen Blom, Aaltje Teunis de Ruijgh eigenaar. Deze inschrijvingen zijn echter doorgehaald en vermelden dan Teunis Blom, bouwman te Eemnes. Zij bezitten op die plaats in Eemnes de secties A 272 t/m 282. Op de boerderij woont nog steeds Gerrit van Essen als boerenknecht.

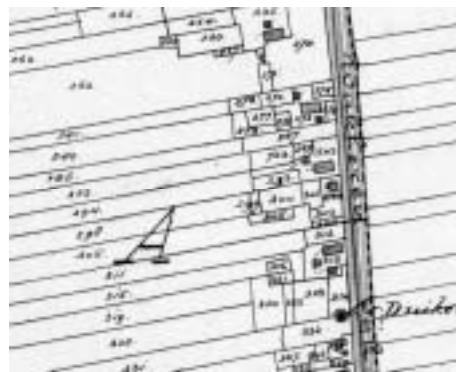
1834: Eigenaar, in het nu officiële kadaster, is Teunis Thijmense Blom, bouwman te Eemnes. Hij is weduwnaar van Grietje Brandse van Domselaar en bewoont met hun dochter Gerritje de boerderij tot 1865. Het kadaster vermeldt nu voor Sectie A 272 de boomgaard, A 273 de huisplaats groot 20a en 90ca, A 274 t/m A 276 tuin en A 278 bos. De overige secties wei- en hooiland. In 1860 wijzigt het huisnummer in B126.

1865: Op 11 april verkopen Aaltje Blom en haar familieleden, na het overlijden van vader Teunis Thijmense Blom, de boerderij en secties A 272 t/m 279 aan Jan Tonischen, broodbakker te Baarn. Aaltje is getrouwd met Cornelis Hagen. In de familie Blom waren 13 mede-eigenaars. Gerrit, Tijmen, Brand en Jannetje Blom, allen landbouwers. Teunis en Mijntje van Hall zijn ook landbouwers en Willem van Hall is schoenmaker. Jannetje, Grietje, Aaltje en Hendrika Scherpenzeel zijn zonder beroep. Jan en Hendrik Scherpenzeel zijn watermoleenaar.

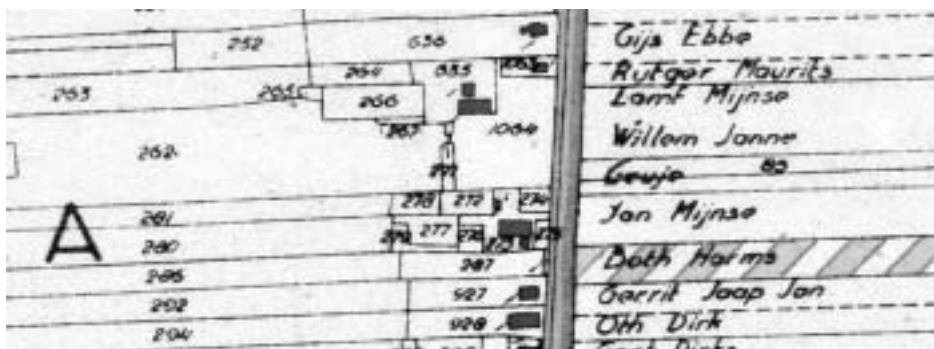
De boerderij wordt dan bewoond door Tijmen Luijf getrouwd met Metje Harder. Tijmen werkt daar als arbeider en Metje als dienstbode.

Kadasterkaart uit 1842. Op sectie 273 is naast de bebouwing ook de hooiberg ingetekend. De 'dijk' wordt hier 'Wackersweg' genoemd.

Kadasterkaart uit 1922 waarop de 'straat' nog Wakkerendijk wordt genoemd.

Kadasterkaart uit 1942 waarop de sectienummers, de bebouwing en de oude namen der erven zijn vermeld. Sinds 1930 is de 'straat' Meentweg geworden.

1866 Op 19 september verkoopt Jan Tonischen de boerderij en sectie A272 t/m 279 weer aan Gerrit Stalenhoef. Gerrit is landbouwer en woont in de Birkot onder Amersfoort en is getrouwd met Annetje de Boer. In 1881 is de bewoner van de boerderij Gijsbert Hilhorst, landbouwer van beroep. Gijsbert is getrouwd met Aaltje Stalenhoef een dochter van Gerrit. Zij blijven de bewoners tot 1935.

In 1876 wijzigt het huisnummer in B194, in 1883 in B197, en in 1889 nogmaals in B244.

1887: Op 31 januari verkoopt Brand Blom de secties A 280 t/m 282 aan Hendrikus Meernik, landbouwer te Baarn. Brand is getrouwd met Willempje van Essen. Mede-eigenaars waren Gosen, Teunis en Tijs Blom, allen landbouwers te Eemnes.

1894: Op 23 april verkoopt Hendrikus Meernik de secties A 280 t/m 282 aan Gijsbert Jansz. Hilhorst, landbouwer te Eemnes.

1899: Op 27 november verkopen Geertje Stalenhoef en haar familieleden, na het overlijden van haar moeder, de boerderij en sectie A 272 t/m 279, 283 en 677 aan Gijsbert Jansz. Hilhorst. Geertje is een dochter van Gerrit Stalenhoef en getrouwd met Lambert Rigter.

Mede-eigenaars waren: Gerrit en Isaac Stalenhoef, Marritje Stalenhoef getrouwd met Hendrikus Johannes van 't Klooster en Barbara Stalenhoef getrouwd met Gijsbert van Dalen.

In 1914 wijzigt het huisnummer in B222 en in 1920 wordt het B243. Rond 1930 wordt het huisnummer Meentweg 83.

1936: Op 8 januari is de scheiding van de nalatenschappen van Gijsbert Jansz. Hilhorst (op 18 April 1935 overleden) en Aaltje Stalenhoef.

Lammert Hilhorst verkrijgt sectie A 285 en 292. Bertus Hilhorst verkrijgt sectie A 283, 677 en 678. Cornelis Gijsbertz. Hilhorst, getrouwd met Gerritje van den Bosch verkrijgt de boerderij en sectie A 272 t/m 282. Zij bewonen dan de boerderij.

1946: Het Kadaster vermeldt voor sectie 273, "slooping enz.". Ook wordt opgetekend dat Cornelis Hilhorst eigenaar is, en dat zijn kinderen Johannes, Alijda en Gijsberta mede-eigenaars zijn.

1970: Bewoners: Jan Giesbert Cornelis Hilhorst, landbouwer, getrouwd met Cornelia Johanna Verdam. Door 'successie' (erfopvolging) verkrijgen zij de boerderij en de secties A 272 t/m 282. Zij bewonen de boerderij en zijn in 2002 gestopt met het melkveebedrijf en fokken nu Blonde Aquitaine runderen als vleesvee.

Volgens Jan Hilhorst is de boerderij in 1946 niet gesloopt. Het kan één van de bijgebouwen zijn geweest. In 1942 is alleen de achtergevel vernieuwd. In 1967 is de rechterzijgevel en in 1968 de linkerzijgevel vernieuwd. De funderingen daarvan waren nog in goede staat en niet vervangen. De voorgevel was jaren

eerder versterkt maar wederom in slechte staat. Daarom is in 1980 de voorgevel met de fundering vervangen. Deze is geheel in de originele staat teruggeplaatst. De fundering was in zo'n slechte staat dat deze geheel uit de grond geraapt kon worden. Voor een deel was de monumentale beukenboom rechts voor de gevel daar verantwoordelijk voor. Als één der dikste beuken in Eemnes, (volgens Jan Hilhorst) hadden de wortels in de loop der jaren flinke stukken fundatie weggedrukt.

Tenslotte

De gehele buitenzijde van de boerderij is niet oud. De gebinten en dakconstructies die de langhuisboerderij ondersteunen zijn echter wel oud. Mogelijk stammen zij uit 1850 zoals het MIR in 1992 oppert, misschien ook van oudere datum. Opvallend is nog steeds de wit gepleisterde voorgevel met het bewerkte tuitstuk.

Het blijft onbekend wie er voor het eerst een boerderij gebouwd heeft op de plaats van Meentweg 83 en wanneer dat was. Voor zover mij bekend komt deze in 1702 voor het eerst in het archief voor. De familie Blom is tenminste 163 jaar eigenaar van de boerderij geweest. Zij bewoonden deze echter niet steeds zelf. De familie Hilhorst bewoont de boerderij inmiddels ook 126 jaar, en is sinds 1894 ook eigenaar.

Bronnen

Historische Kring Eemnes en Blaricum
Archief Eemland – Eemnes Dorpsgerecht
Streekarchief voor het Gooi en de Vechtstreek
Verslag opgraving Huis Ruysdael
Laarder Courant De Bel van 25 maart 1932
Het Slot Ruysdael gelegen onder de Ban van Naarden
Ruysdael: Slot & Familienaam
Blaricum: De geschiedenis van de bouwvenen
Gooise Hofsteden – Hofsteden in de Bouwvenen.

Meer over Wakkerendijk 44 en Weitjens

Door **ROM van der SCHAAF**

In 2001 publiceerde ik over de geschiedenis van het pand Wakkerendijk 44 en de bewoners. Belangrijke bewoners in de begintijd waren dokter Jan Weitjens en zijn gezin. Via een kleinzoon van het echtpaar Weitjens was het HKE-blad helemaal in Nieuw Zeeland terecht gekomen¹. Daardoor ontvingen we jaren later van de daar wonende kleinzoon John Brandts-Giesen een leuke aanvulling op de historie.

Samenvatting van de publicaties in 2001 over Wakkerendijk 44 en Weitjens

Het huis is in de eerste opzet gebouwd in 1890, als pand van één verdieping voor de ongehuwde Marritje Makker. Ongeveer 10 jaar later trouwt zij en verkoopt het huis aan haar broer Isak Makker, die woont in de schuin achter het

De pas begonnen huisarts Jan Weitjens en zijn vrouw Maria Mommers in de zomer van 1894 in een rijtuig voor hun tijdelijke praktijkwoning in Eemnes (thans Wakkerendijk 166), gereed om een patiënt te bezoeken. Hun oudste dochter Jo schreef later achter op deze foto: "Pa op visite met mijn moeder - pas getrouwd 1894". Volgens nu ontvangen notities van de jongste dochter Katy waren paard en rijtuig een huwelijkscadeau van de vader van Maria.

pand gelegen boerderij Wakkerendijk 42. Vervolgens wordt het huis verhuurd. In 1894 sluit Isak Makker een huurcontract met dokter J.T.A. Weitjens. Voor de aanloop van zijn artspraktijk had hij al een deel van Wakkerendijk 166 gehuurd. Het pas getrouwde echtpaar Weitjens-Mommers is zo enthousiast over de locatie Wakkerendijk 44, dat zij nog geen week na het eerste contract met Isak Makker een aanvullend contract sluiten voor huur met recht van ingrijpende verbouwing. Zij geven het huis de naam MACHRISJO. Waarschijnlijk is dat een combinatie van de afgekorte voornamen van echtgenote Maria Mommers en haar ouders Christiaan Mommers en Johanna Verschuren. Zij wonen er van 1895 tot 1899 en krijgen in die tijd drie kinderen. In 1899 verlaten zij Eemnes en gaan naar Nijmegen; vooral omdat de praktijk in Eemnes te weinig perspectief biedt. Op verzoek van echtgenote Maria² stopt Jan Weitjens reeds in 1901 als verloskundige en gynaecoloog in Nijmegen. Zij vertrekken naar Poeldijk, waar Weitjens een zeer gezien huisarts wordt tot zijn pensioen in 1930.

Hier poseren trots Maria Mommers en Jan Weitjens op het balkon van het sterk vernieuwde huis Eemnes-Buiten nr 89 "aan den Ryksstraatweg" te Eemnes (sedert ca 1930 Wakkerendijk 44), met tussen hen in een baby (dat moet de oudste dochter Jo zijn). Foto waarschijnlijk genomen in 1897. Zij hebben als huurders laten bouwen: de eerste verdieping, de uitbouw rechts (waarop het balkon) en de schuur achter, die rechts nog is te zien. De uitbouw rechts werd later "de serre" genoemd. Die is ± 1968 afgebroken door de toenmalige eigenaar Piet Makker, omdat het hout was vergaan en het balkon lekte. Foto uit archief bij huidige eigenaar Ton Makker.

Vervolg van de jongste dochter

De jongste dochter van Weitjens is de in Poeldijk geboren Catharina Alphonsina Josepha Maria (1909-1993). Haar roepnaam was eerst Cato of Tootje. Later in Nederland noemt zij zich Katy³ en in Nieuw Zeeland Catherine. Na de kostschool woont zij een jaar bij haar ouders en is assistente in de praktijk van haar vader in Poeldijk⁴. Als jongste dochter van een groot gezin heeft zij een goede band met haar vader. Van hem hoort zij veel verhalen over de jonge jaren van haar ouders. Later werkt zij als wijkverpleegster in Amsterdam en trouwt ver-

volgens met ir. H.J.Giesen (1917-1992). Enkele jaren later (in 1952) emigreert het echtpaar naar Nieuw Zeeland. Hun zoon John, die in 1950 in Nederland is geboren, leert naast het Engels ook wat Nederlands, doordat oma Weitjens jaren lang de kindertijdschriften Okki en Taptoe zendt. Door een voorstel van zijn moeder wordt zijn achternaam in 1966 veranderd in Brandts-Giesen⁵. De ontvangst van het HKE-blad van juni 2001 stimuleert hem om zich te verdiepen in de herinneringen, die zijn reeds overleden moeder Katy heeft opgeschreven. Dankzij haar notities is veel historie van de familie bewaard gebleven. Ook heeft zij gezorgd, dat dierbare voorwerpen uit Nederland in Nieuw Zeeland worden bewaard⁶.

Nieuwe feiten over Weitjens in Eemnes

Hier volgen enkele voor Eemnes interessante notities van wijlen Katy Giesen-Weitjens. Ze zijn geselecteerd uit corrigerende en aanvullende opmerkingen, die haar zoon John zond aan HKE, nav de HKE-publicatie over dokter Wei-

Recent heeft de huidige eigenaar en bewoner Ton Makker het huis verbouwd. Daarbij heeft hij de 40 jaar geleden gesloopte serre aan de noordkant weer laten toevoegen, zoveel mogelijk volgens het uiterlijk van 1895. Ook kreeg het huis aan de zijkanten dakkapellen. De naam MA-CHRISJO staat nog boven de voordeur. Wel zijn de bomen inmiddels 110 jaar ouder geworden.

De achtergrond van deze mysterieuze naam op de gevel is nu behoorlijk opgehelderd.

tjens en zijn gezin. Het verhaal klinkt bijna als een sprookje. Voor Eemnes geeft het extra betekenis aan de foto van echtpaar Weitjens in het rijtuig voor Wakkerendijk 166 en verklaart het de grote verbouwing van Wakkerendijk 44.

In 1894 wilde Dr. Weitjens, als te Gent gepromoveerde arts, een rijke vrouw trouwen. Hij vroeg een pater Dominicaan om advies en enige begeleiding. De pater bracht hem in contact met Maria Johanna Mommers; de eigen zuster van de pater en dochter⁷ van de eigenaar van bloeiende wollenstoffenfabrieken in Tilburg (sedert 1986 Textielmuseum). Vader Christiaan Mommers (1836-1900) was een selfmade man, die ook aanzienlijke belangen had in drie fabrieken bij Lisieux in Normandië.

De jonge doctor ontmoette de toekomstige bruid en korte tijd later werd een verloving voorgesteld. Hij verkocht zijn paard, om een verlovingsring⁸ te kunnen kopen. Als tegenprestatie schonk schoonvader Mommers hem bij het huwelijk een nieuw paard, een rijtuig, meubilair en de kosten van verbouwing van hun dokterswoning Wakkerendijk 44. Bovendien kreeg hij een bruidsschat van 175.000 gulden (waarde in 2005 ongeveer 2 miljoen euro). Helaas werd het gedeelte in Russische aandelen later waardeloos.

Wakkerendijk 44 nu

Tijdens de vorige publicatie in 2001 waren de verbouwingen nog in volle gang. In 1997 was een verbouwing begonnen, zodat moeder Sjaan Makker – Peek (1927-1999) in het benedenhuis kon wonen, terwijl haar zoon Ton met echtgenote Esther Groenesteyn en hun kinderen de eerste verdieping en zolder zouden bewonen. Toen Sjaan in 1999 overleed, moesten de plannen worden veranderd en is de verbouwing onderbroken. Om het grote pand economisch te gebruiken, besloten zij de benedenverdieping te gaan verhuren. Al sedert begin 2003 huurt het evenementenbureau Productions Frank Halters (huisnummer 44A) op de

begane grond het voorste deel. In het achterste deel op de begane grond woont Ton's jongere broer Pierre. Het gezin van Ton en Esther (intussen 4 kinderen) bewoont de eerste verdieping en de zolder. Zij hebben daar een prachtig uitzicht op de wijde omgeving tot Bunschoten en Laren en over de Wakkerendijk.

Huidige bewoners

Echtpaar Ton Makker (geb 1959) en Esther Makker-Groenesteyn (geb 1966), met hun kinderen Lucas (geb 1997), Isaïc (geb 2001), David (geb 2002) en Eva (geb 2004).
Pierre Makker (geb 1960).

Referenties

HKE 2001 blz 76-93: Het huis Wakkerendijk 44 en de bewoners, door Rom van der Schaaf.

HKE 2001 blz 95-106: Dokter Weitjens begon als arts in Eemnes, door Rom van der Schaaf.

HKE-2001 blz 157: Reacties ivm Wakkerendijk 44 en personen, door Rom van der Schaaf.

Brief dd 22-07-2004 van John Brandts-Giesen te Rangiora, New Zealand, met 3 blz bijlage in Engels, gebaseerd op notities⁹ van Katy Giesen-Weitjens, de jongste dochter van echtpaar Weitjens.

E-mails dd 21 en 23-12-2006 van J.Brandts-Giesen met nog enkele aanvullingen en correcties.

Noten

1. De arts Geert Weitjens te Dinxperlo zond het HKE-blad naar zijn neef in Nieuw Zeeland.
2. De bezitterige Maria Mommers kreeg problemen met de situatie van haar echtgenoot, die als werkend gynaecoloog werd aanbeden door veel elegante patiënten.
3. De verandering van roepnaam Catoetje naar Katy, toen ze in Amsterdam ging werken, is eerst afgestemd met haar peettante en -oom.
4. Na het jaar als assistente van haar vader, woont en werkt Cato in het Westeinde Ziekenhuis in Den Haag. Zij volgt er opleidingen tot verpleegster en vroedvrouw.
5. Ter ere van de moeder van Jan Weitjens (= Johanna Maria Christina Brandts) waarvoor Katy bijzondere achting had, is de naam Giesen veranderd in Brandts-Giesen. Zo leeft de in Gelderland bekende naam Brandts voort in Nieuw Zeeland.
6. Bijvoorbeeld staat de stoel uit de werkkamer van Jan Weitjens (zie foto HKE 2001 blz 101) nu in de eetkamer bij John Brandts-Giesen.
7. Toen zij vier jaar was overleed de moeder van Maria Mommers. Spoedig moest zij naar een kostschool, omdat haar stiefmoeder, Maria van Breda, niet op haar was gesteld.
8. De verlovingring van Maria Mommers is nu bij de nazaten in Nieuw Zeeland.
9. De bijlage van de brief van 22-07-2004 geeft ook enkele fouten in HKE-publicatie 2001. De belangrijkste zijn:
p 101: Weitjens was niet oprichter van ziekenfonds in Poeldijk, maar voerde belangrijke veranderingen in.
p 104: Christina had een hersenbeschadiging door een ernstige val toen zij 3 jaar was.

Dialezing Agrarisch Erfgoed op 29 maart

Na afloop van de ledenvergadering op 29 maart geeft de Historische Kring, in het Hervormd Centrum, aandacht aan de boerderijen van de Wakkerendijk en Meentweg. Deze vormen een kilometerslang, historisch boerderijenlint met eeuwenoude boerderijen. De karakteristieke langhuisboerderijen met hun erven en bijgebouwen reflecteren een rijke geschiedenis van veeteelt in Eemnes.

Architectuurhistorica Marina Laméris inventariseerde in opdracht van de gemeente Eemnes de belangrijkste karakteristieken als erfdeling, de typerende bij- en hoofdgebou-

wen en beplanting. Het doel? De beeldkwaliteit van het boerderijenlint in kaart brengen om het voor nu en in de toekomst te kunnen behouden en zo mogelijk versterken.

In deze presentatie zal Marina Laméris de manier waarop de karakteristiek in beeld gebracht is en de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek toelichten. Hierbij komt niet alleen aan de orde wat er zo bijzonder is, maar vooral ook waarom en hoe de historische waarden in de toekomst behouden kunnen blijven.

Rom van der Schaaf
Secretaris

Een heel mooie Eemnesser boerderij aan de Wakkerendijk, zoals die was in 2005.

Een nieuwe tentoonstelling

In de Oudheidkamer aan de Raadhuislaan wordt op

28 april 2007

weer een nieuwe tentoonstelling geopend:

“Bedrijvigheid aan de Laarderweg vóór 1950”

De expositie laat zien hoeveel winkels en bedrijven er in die jaren waren en de veranderingen die plaatsgevonden hebben na 1950. Veel winkels zijn toen verdwenen door verschillende oorzaken zoals de opkomst van de supermarkten, kinderen die het bedrijf van de ouders niet wilden voortzetten, maar ook omdat de tijden veranderden en het er financieel beter uit ging zien.

Er zijn zoveel mogelijk gegevens verzameld van allerlei winkels en ondernemingen, maar zeker is dat er nog veel vragen over zijn. Wij hopen dat er met deze expositie veel aanvulling van de huidige gegevens komt; daarvoor liggen formulieren gereed die men ter plekke kan invullen. De werkgroep tentoonstellingen is blij met alle gegevens die binnenkomen.

De tentoonstelling is te bekijken op de zaterdagmiddagen van 14.00 tot 16.00 uur aan de Raadhuislaan 2a te Eemnes. De toegang is gratis.

Mary van der Schaal-de Valk

Kinderen spelen aan de Laarderweg.

Laarderweg ter hoogte van "At Home".

Reacties over Verenigingen

Het stukje over Eemnesser verenigingen in het HKE-boekje van december 2006 leverde enkele telefonische reacties. Daaruit blijkt, dat mensen "hart hebben" voor hun vereniging. Hier volgen een correctie en twee aanvullingen.

Geitenfokvereniging ` Lang Gewenscht

Deze is niet ca 2002 opgeheven, maar bestaat nog. Dat meldde voorzitter F.A. (Frank) de Bruijn. Hij

woont sedert enkele jaren in Linde (Dr), maar voelt zich nog een echte Eemnesser, na het wonen op Meentweg 125 en Wakkerendijk 1. De vereniging heeft ongeveer 40 leden en houdt jaarlijks een ledenvergadering in Café Staal. Het is de oudste nog bestaande vereniging, tenzij het Feestcomité nog ouder is (als Oranjecomité al actief vóór 1920). In het vorige boekje staat, dat de Geitenfokvereniging was opgericht in 1914. Volgens De Bruijn is dat bekend door mondelinge

Geitenkeuring 1986

Vlnr: Peter Koelewijn, jongen met geit, Drikus Brouwer, de heer Van Dijk, schoonvader van Henk v.d. Boom, meisje, dame, Henk v.d. Boom, twee dochters van Cornelis Groenestein (Eva's Hoeve) met geiten.

overlevering. Dat feit en veel meer over de vereniging is vermeld in het HKE-interview dat Henriët Liscaljet had met de toenmalige voorzitter Gijs Hilhorst en Frank de Bruijn (zie HKE 1999 blz 70-78). Als formele oprichting houdt men echter de datum aan van Koninklijke goedkeuring op 22 februari 1921. De laatste keuring in Eemnes was op zaterdag 28 juni 2003, op het gebruikelijke landje naast het Wilgenpad. Daar waren zo'n 60 geiten ingeschreven, las ik in de Oudheidkamer in een krantenknipsel van de Laarder Courant de Bel van 26 juni 2003. Ook in juli 2000 was er nog een geitenkeuring bij het Wilgenpad. Nu is er nog jaarlijks in september een geitenkeuring in Utrecht, tijdens de Paardendagen. Maar dat is een landelijke keuring. De vereniging Lang Gewenscht is een vereniging van Eemnes en omstreken. Met name waren er jaren lang ook veel leden uit Blaricum en Laren. Nu is ongeveer de helft van het aantal leden uit Eemnes en de rest woont verspreid in diverse plaatsen in de omgeving. De secretaris woont in Ankeveen. In het midden van de 20e eeuw was er lange tijd weinig activiteit. In de jaren zeventig begon een bloeiperiode, onder andere door het enthousiasme van Gijs Hilhorst (1938-2001). Vanaf ongeveer 1990 liep de activiteit weer terug, doordat de mogelijkheden om geiten te houden rondom de woningen verminderden. Met de MKZ-crisis in 2001 zijn veel leden gestopt met het houden van geiten.

EHBO Afdeling Eemnes

Leonie de Groot miste de EHBO in het overzicht. Die was niet vergeten. We hadden namelijk besloten om verenigingen op gebied van politiek, kerk, zorg en welzijn niet in het overzicht op te nemen. Voor de EHBO hadden we misschien een uitzondering moeten maken. De vereniging, opgericht op 22 juni 1965, vierde in 2005 haar 40-jarig bestaan en is niet meer weg te denken uit het Eemnesse. Naast de hulpverlening tijdens activiteiten op gebied van welzijn (Koninginnedag, polderloop etc.) is het ook een gezellige vereniging die de leden ontspanning biedt in deze ietwat jachtige tijd. Zo is mevrouw E.J. Kuiper-Bos (geb. in 1921), die één van de oprichters is, na het behalen van het EHBO diploma in 1965 nog steeds lid. Thans telt de vereniging een kleine 100 leden en ereleden.

EJOKA

Maria Schaap-van Oostrum belde uit haar woonplaats Slagharen. De EJOKA (Eemnesser Jonge Katholieken) is een vereniging, die niet moet worden vergeten bij de opgeheven verenigingen. In een gesprek met Corrie Hilhorst bleek, dat de EJOKA ruim dertig jaar een groep enthousiaste leden had (1957-1993). De tijd was eind jaren vijftig rijp voor oprichting, omdat er toen alleen voor agrariërs een katholieke jongerenvereniging was. Later konden van de KPJ ook niet-agrariërs en meisjes lid worden en was er geen reden

van bestaan meer voor EJOKA. De doelgroep was: schoolgaande en werkende jongeren, vanaf 15 jaar. Lange tijd waren er 80 tot 90 leden, die met elkaar allerlei bijeenkomsten organiseerden. Eerst vonden zij hun centrale punt in het R.K. Vereenigingsgebouw in de Kerkstraat. Daarna tijdelijk in het gebouw van de SOL (voorganger van de Welkoop) en bij familie De Bruijn op

Wakkerendijk 36A. Vanaf 1969 was het gebouwtje De Vleermuis, achter de RK-kerk, het centrum van de activiteiten. Gijs en Corrie Hilhorst speelden daar een belangrijke rol. Vanaf eind 1977 hadden ze zelfs een clubblad met de naam De Vliegende Hond. Ook werden er meerdaagse uitstapjes georganiseerd. Natuurlijk zijn er heel wat huwelijken uit dit alles voortgekomen. Veel bekende Eemnessers hebben er nog warme herinneringen aan.

Tot slot

Als iemand nog een groep nummers van De Vliegende Hond heeft, ontvangt de Historische Kring die graag voor het archief in de Oudheidkamer.

*Rom van der Schaaf
Telefoon 035-5386094
e-mail: r.schaaf@tiscali.nl*

Oproep – hoort, zegt het voort!

**Wie waren er als schoolkinderen bij het planten van de
Juliana- en Bernhardtboomen
voor het oude raadhuis aan de Wakkerendijk op 7 januari 1937?**

De Historische Kring Eemnes zoekt de schoolkinderen van toen om later dit jaar uit te nodigen voor een bijzondere bijeenkomst rond deze boomen. Zie het artikel over de boomen elders in dit blad.

Als U toen op school zat in Eemnes – toen 6 tot 14 jaar, geboren 1923 tot 1931 – vragen we U zich op te geven bij de Secretaris van de HK Eemnes, p/a Hasselaarlaan 46, 3755 AW, tel. 035-5386094 of per e-mail aan info@historischekringeeemnes.nl.

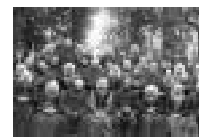
**VERKRIJGBAAR
IN DE OUDHEIDKAMER**

**8 ansichtkaarten van het
vroegere Eemnes**

Per stuk 80 cent

Voor leden:
serie van 8 kaarten € 5,-

ADVERTEERDERS:

Campagne & Van Bremen Makelaars BV
Restaurant Eemland,
Partycentrum 't Koetshuys
Rabobank Soest Baarn Eemnes
Notariskantoor mr. W.A. van der Sluis
De Valk Hensbergen Opticiëns
Welkoop, Groen & Doen

SPONSORS:

J. van IJken B.V. Oude Bouwmaterialen
Vrienden van de Oudheidkamer

Inleveren kopij

Kopij

- handgeschreven of getypt in overleg met redactie,
- op floppy/CD (met afdruk) en illustratiemateriaal naar J. Smids, Graanoogst 3,

per e-mail (tekst) aan:

- hke-lay-out@xs4all.nl

Kopij voor het volgende kwartaalboekje ontvangen wij graag voor 15 mei 2007.